

atferdssenteret

Årsmelding 2010

1. Innledning.....	3
Forholdet mellom forskning og utviklingsavdelingene	4
Atferdssenterets forskningsprofil:	5
2. Organisering	5
3. Atferdssenterets oppgave og oppdrag	6
4. Resultatoppnåelse i 2010.....	7
4.1. Utviklingsavdeling barn.....	7
4.2. Utviklingsavdeling ungdom	12
4.3. Forskningsavdelingen	16
4.4. Administrasjon/kommunikasjon.....	23
5. HMS.....	25
6. Finansiering.....	26
Vedlegg 1. Publikasjoner.....	27
Vedlegg 2. Konferanser, undervisning og konferansebidrag.....	30
2.1 Atferdssenterets konferanser.....	30
2.2. Konferansebidrag og undervisning	31
Vedlegg 3. Veiledning.....	37
Vedlegg 4. Komitéarbeid, faglige verv, sensorvirksomhet, medieomtaler.....	38

1. Innledning

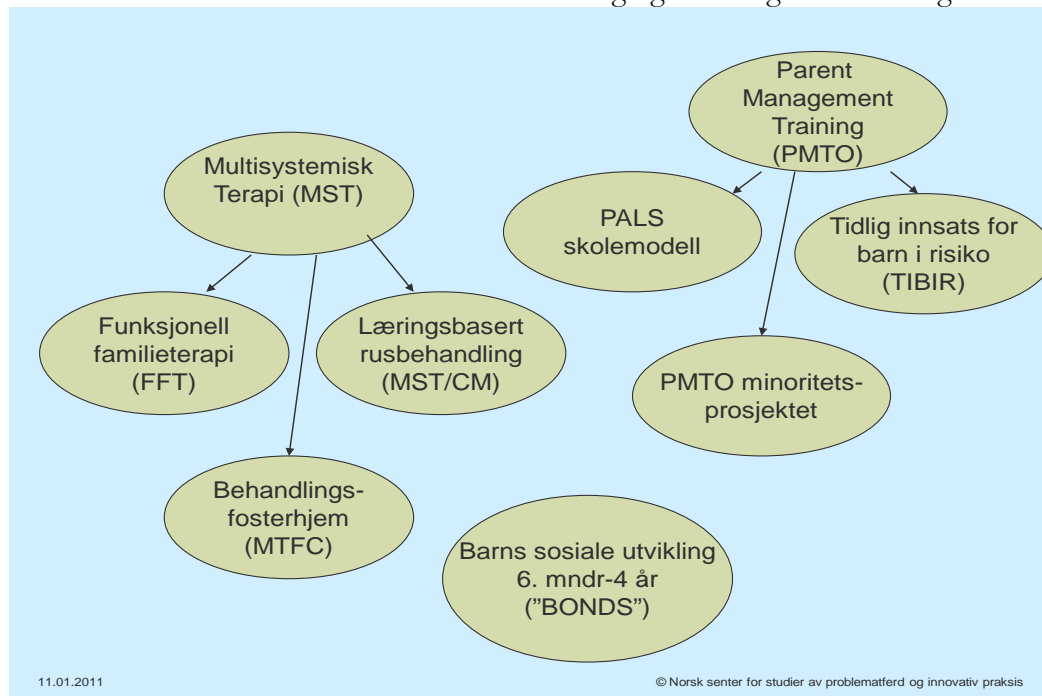
Atferdssenteret - Norsk senter for studier av problematferd og innovativ praksis as- utvikler tverrfaglig kunnskap og styrker kompetansen i arbeidet med å forebygge og behandle alvorlige atferdsproblemer blant barn og unge. Dette skjer gjennom integrering av forskning og praksis.

Senteret driver forskning, implementering, opplæring og videreutvikling av nye metoder i arbeidet med alvorlige atferdsproblemer og tiltaksforskning knyttet til evaluering og utvikling av nye metoder og forskning om utbredelse og utvikling av atferdsproblemer blant barn og unge.

Atferdssenteret skal gjennom sin virksomhet bidra til at barn og unge med alvorlige atferdsproblemer deres familier og skoler får hjelp som er forskningsbasert, relevant, individuelt tilpasset og resultateffektiv i forhold til dagens kunnskapsnivå.

Senteret deltar i internasjonalt samarbeid. Atferdssenteret har nasjonalt nettverksansvar for forskere og miljøer som arbeider med forskning og kompetanseutvikling i arbeidet med atferdsvansker. Senteret skal styrke forbindelsen mellom forskning og praksis. Atferdssenteret er datterselskap av UniRand as, som er heleid av Universitetet i Oslo. Senteret finansieres av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet/Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Helse- og omsorgsdepartementet/Helsedirektoratet og Kunnskapsdepartementet /Utdanningsdirektoratet.

Atferdssenteret har i 2010 arbeidet med forskning og utvikling innenfor følgende områder:

- Multisystemisk terapi (MST), et behandlingstiltak for ungdom mellom 12 til 18 år med alvorlige atferdsproblemer. Det er 22 MST-team fordelt på alle regioner. Atferdssenteret er faglig ansvarlig for metoden og kvalitetssikring av gjennomføring metoden, mens teamene driftes av Bufetat. <http://www.atferdssenteret.no/multisystemisk-terapi-mst/category150.html>
- Læringsbasert rusbehandling <http://www.atferdssenteret.no/multisystemisk-terapi-med-laeringsbasert-rusbehandling/category125.html>
- Funksjonell familieterapi (FFT) for ungdom i alderen 11 til 18 år med atferdsproblemer. Fem FFT-team er etablert i Bufetat med Atferdssenteret som faglig ansvarlig. <http://www.atferdssenteret.no/funksjonell-familieterapi-fft/category148.html>
- Behandlingsfosterhjem, Multidimensional Treatment Foster Care (MTFC) for ungdom. Ett team er etablert. Atferdssenteret er faglig ansvarlig. <http://www.atferdssenteret.no/multidimensional-treatment-foster-care-mtfc/category157.html>
- Parent Management Training Oregon (PMTO) Et behandlingstilbud som retter seg mot familier med barn mellom tre og 12 år med alvorlige atferdsproblemer. <http://www.atferdssenteret.no/parent-management-training-oregon-pmto/category158.html>
- ”Tidlig innsats for barn i risiko” (TIBIR), et forebyggingsprogram for atferdsvansker som implementeres i kommuner og består av PMTO-behandling og fem korttidsintervensjoner; kartlegging, foreldrerådgivning, foreldregruppetilbud, sosial ferdighetstrening til det enkelte barn og konsultasjon til ansatte i barnehage og skole. <http://www.atferdssenteret.no/tidlig-innsats-for-barn-i-risiko-tibir/category162.html>
- PMTO minoritetsprosjektet. Arbeid med barn i minoritetsfamilier: Det er utviklet et PMTO-kurs for etniske minoriteter. <http://www.atferdssenteret.no/parent-management-training-oregon-foreldregrupper-effektstudie-av-gruppetilbud-for-etniske-minoriteter/category366.html>
- Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling i skolen (PALS) En skoleomfattende modell for å styrke barns skolefaglige og sosiale kompetanse, forebygge og mestre atferdsproblemer i skolen og en tiltaksmodell for opplæring, veiledning og støtte til elever, ansatte og foresatte. Prosjektet ”PALS og RtI (Respons til intervensjon) – en helhetlig skoleomfattende modell for vurdering, intervensjon og oppfølging”. Prosjektet omhandler forholdet mellom skolefaglige og sosiale ferdigheter, samt betydningen av tidlig intervensjon overfor alle elever som trenger ekstra oppfølging i barneskolen. Tre PALS-skoler deltar i prosjektet. <http://www.atferdssenteret.no/positiv-atferd-stoettende-laeringsmiljoe-og-samhandling-pals/category161.html>

Forholdet mellom forskning og utviklingsavdelingene

Utvikling og valg av metoder og program skal dekke barne- og ungdomstjenestenes behov for nye intervensjoner, eller utvidet innsats av forebyggende og behandlende karakter for barn og ungdom med atferdsproblemer. Det bygger på kunnskapsstatus på feltet, samt på norsk og internasjonal forskning. Utviklingsavdelingene for barn og ungdom har hovedansvaret for det faglige innholdet, for opplæring og kvalitetssikring av metoder og program, mens forskningsavdelingen har ansvar for utforming av senterets forskningsprosjekter.

Forskningsresultatene legger grunnlag for validering og videre utvikling av intervensjoner.

For å ivareta behovet for uavhengig forskning, er det utarbeidet retningslinjer for samarbeid og arbeidsdeling mellom forsknings- og utviklingsavdelingene i tråd med internasjonalt anerkjente standarder.

Atferdssenterets forskningsprofil:

- Forskningen ved Atferdssenteret foregår i intervensjons- eller tiltaksprosjekter, og i utviklingsprosjekter. Hensikten er å beskrive og analysere barns læring og utvikling på senterets fokusområder. Flere av forskningsprosjektene skjer i samarbeid med utviklingsavdelingene for barn og ungdom, men med klart skille og arbeidsdeling mellom forsknings- og implementeringsaktiviteter. Samarbeidet gir gode muligheter til å prøve ut nye forskningsbaserte tiltak for barn og unge med alvorlige atferdsproblemer i etablerte praksismiljøer. Samtidig gir det anledning til å gjennomføre kontrollerte evalueringsstudier.
<http://www.atferdssenteret.no/forskning/category110.html>
- Barns Sosiale Utvikling er et forskningsprosjekt som ble startet opp i regi av Atferdssenteret i 2006. Denne longitudinelle studien følger barns individuelle sosiale utvikling fra seks måneder s alder og videre både når det gjelder sosial kompetanse og atferdsproblemer. Økt kunnskap om barns sosiale utvikling gjør oss bedre i stand til å iverksette gode og målrettede tiltak både i familien, nærmiljøet og skolen. Dette kan i sin tur gjøre oppveksten bedre for mange barn.
<http://www.atferdssenteret.no/barns-sosiale-utvikling/category120.html>

2. Organisering

Atferdssenteret – Norsk senter for studier av problematferd og innovativ praksis as er et aksjeselskap heleid av Universitetet i Oslo. Senteret er organisert som et datterselskap i Unirand as. Styret har syv medlemmer med personlige vararepresentanter. Tre av medlemmene (inklusive styreleder) oppnevnes av Universitetet i Oslo, en oppnevnes av Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet, en av Helse- og omsorgsdepartementet og en av Kunnskapsdepartementet.

Styret 2010

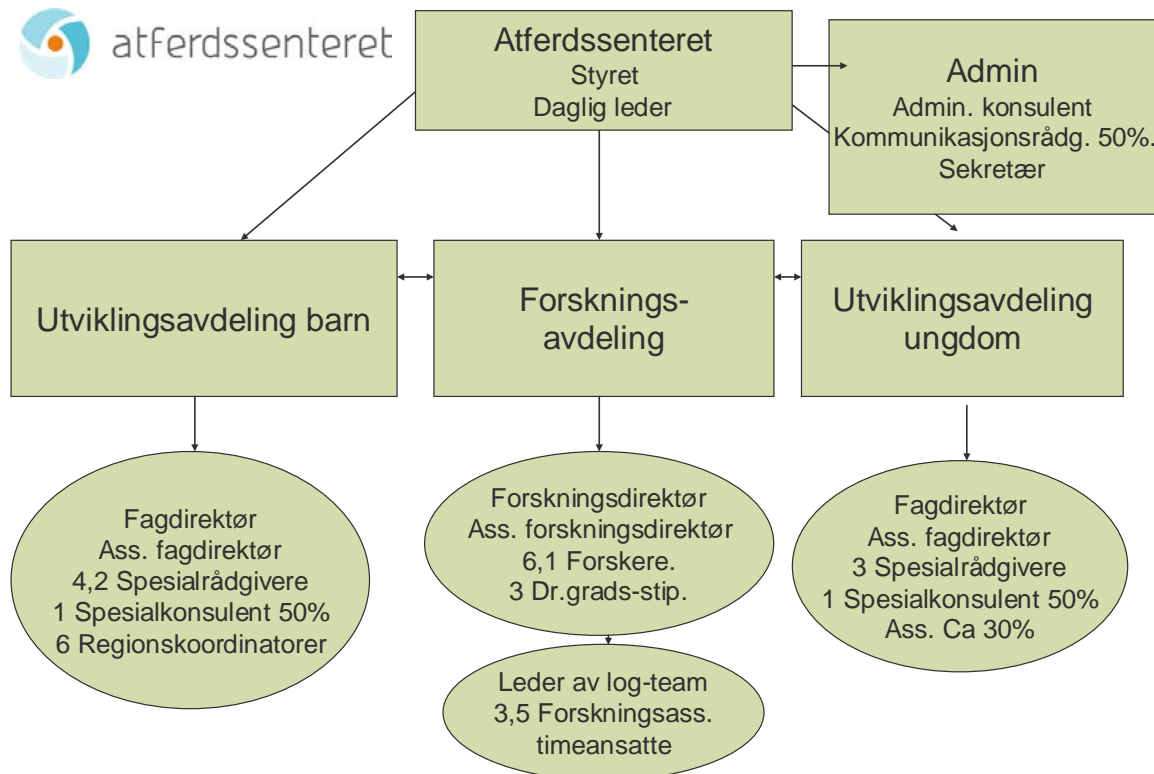
- Tore Hansen, professor, Det samfunnsvitenskaplige fakultet, styreleder
- Monica Dalen, professor spesialpedagogikk, styremedlem
- Erik Gulbrandsen, direktør UniRand as, styremedlem.
- Frid Hansen, fagsjef Borgestad klinikken, styremedlem
- Hilde Heggelund, Fylkesnemnda i Oslo, styremedlem
- Egil Larsen, avdelingsleder, Øverby kompetansesenter, styremedlem
- Harald Janson, forsker, Atferdssenteret/ fra 6.2.2010 John Kjøbli forsker Atferdssenteret – ansattes representant

Vararepresentanter:

- Odd Arne Tjersland, professor Det Samfunnsvitenskaplige fakultet. UiO
- May Britt Drugli, nestleder ved RBUP Midt-Norge
- Asbjørn Bøe, Regionleder, Fylkesnemnda region Øst,
- Anne Thorbjørnsen direktør, Øverby kompetansesenter
- Dagfinn Mørkrid Thorgersen, ansattes vararepresentant

Det ble i 2010 avholdt 3 styremøter.

Senteret er organisert som følger:

© Norsk senter for studier av problematferd og innovativ praksis

3. Atferdssenterets oppgave og oppdrag

Senterets oppdrag er formulert i vedtektenes § 4

”Selskapets oppgaver vil være studier av hvordan problematferd oppstår og slike problemers omfang, utvikling av metoder for forebygging av problematferd, og vitenskapelig evaluering av slike metoder. Et viktig formål med senteret er å kombinere forskning med praktisk klientbehandling, bl.a. i forbindelse med rusproblematikk blant barn og ungdom.”

og i oppdragsbrev fra Barne-, ungdoms- familiedirektoratet for 2010.

”Atferdssenteret skal styrke kunnskapen om og høyne kompetansen i arbeidet med atferdsproblemer blant barn og unge. Atferdssenteret skal drive forskning, utviklingsarbeid, opplæring, veiledning, undervisning og kvalitetssikring. Senteret skal stimulere til tverrfaglig forskning og bidra til å organisere slik forskning. Senteret har også et ansvar for å styrke forbindelsen mellom forskning og praksis. Dette innebærer både studier av utviklingstrekk og årsaker, og hvordan kunnskap kan anvendes til handlingsrettede strategier.

Atferdssenteret skal ha som målsetting å utvikle et nasjonalt fagmiljø rundt forskning om utbredelse og utvikling av problematferd. Det er sentralt for senteret å utvikle effektive programmer og tiltak, og samtidig sørge for vitenskapelig evaluering av forsøk og programmer. I dette arbeidet er det viktig å ha gode samarbeidsrelasjoner til andre fagmiljøer, for på denne måten å bidra til miljødannelse og rekruttering.”

4. Resultatoppnåelse i 2010

4.1. Utviklingsavdeling barn

Implementeringsvirksomhet

Atferdssenterets strategiske plan og tilhørende virksomhetsplaner legger grunnlag for implementeringen av behandlingsmetoden Parent Management Training Oregon-modellen (PMTO), forebyggingsprogrammet Tidlig Innsats for Barn i Risiko (TIBIR) og den skoleomfattende tiltaksmodellen Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling (PALS). PMTO implementeres i det statlige barne- og familievernet og i psykisk helsevern for barn og unge. TIBIR implementeres i kommunene og PALS i skolene.

Implementeringsarbeidet foregår regionalt i tett samarbeid med Atferdssenteret. Seks regionkoordinatorer (ansatt på Atferdssenteret) og syv regionkonsulenter (ansatt i Bufetat) gjennomfører implementeringen knyttet til PMTO og TIBIR. Åtte regionkoordinatorer ansatt i det statlige spesialpedagogiske støttesystem (Statped) gjennomfører implementeringen av PALS i samarbeid med Atferdssenteret.

Virksomheten innenfor PMTO

Tilbud om PMTO-behandling er nå tilgjengelig i 55 fagkontor i den regionale barneverntjenesten (Bufetat), i 40 poliklinikker innen psykisk helsevern for barn og unge (BUP) og i 66 kommuner hvorav 50 også implementerer TIBIR i kommunen. Opplæringen foregår regionalt og det overordnede ansvaret er lagt til regions- koordinatorene og konsulentene. Til å bistå i opplæringen deltar også ca 55 regionale PMTO-terapeuter.

I løpet av 2010 var det 75 kandidater under opplæring, av disse ble 10 sertifisert. Resterende sertifiseres i 2011. Tabellen under i neste avsnitt viser regionens arbeid med opplæring av PMTO-terapeuter. Ved utgangen av 2010 er det til sammen 258 praktiserende, sertifiserte terapeuter i Norge.

For å opprettholde sin sertifisering er det obligatorisk for alle PMTO terapeuter å delta i veiledningsgrupper. I 2010 er en ny opplæring for veiledere ferdigstilt og flertallet av de regionale veilederne har gjennomført denne opplæringen.

Implementeringsvirksomhet innenfor TIBIR

Forebyggingsprogrammet ”Tidlig innsats for barn i risiko – TIBIR” er videreført i 2010. Hovedfokus har vært på oppfølging av kommunene og bydelene som har innført TIBIR programmet.

Implementeringsoversikt PMTO

	Region Nord		Region Midt		Region Vest		Region Sør		Region Øst		Landet totalt	
	Nye 2010	Totalt	Nye 2010	Totalt	Nye 2010	Totalt	Nye 2010	Totalt	Nye 2010	Totalt	Nye 2010	Sum
PMTO behandlingsmodell												
BUFetat terapeuter		10		8		28		22		30		98
BUP terapeuter		15		6		13	2	11		22	2	67
Kommunal	8	18		21		20		12		11	8	82
Andre instanser		1				6		3		1		11
Antall terapeuter sum		44		35		67		48		64		258
Terapeuter i opplæring			13	13	17	17	23	23	22	22		75
Veiledning:	1	6		6		8		7		7	1	34

Opplæringsvirksomheten i kommunene i 2010 har vært omfattende. Tabellen over gir en oversikt over aktivitetene i de ulike regionene. Til sammen har nå 208 fagpersoner gjennomført ulike opplæringer i 2010 og 26 nye kommuner har startet implementeringen av TIBIR.

Regionene evaluerer og reviderer løpende planene for implementering i samarbeid med kommunene. Særlig viktig er oppfølging av kommunens ledere for å sikre ressurser for videre drift av programmene.

Avdelingen avslutter i 2010 en utprøving av et kartleggingsverktøy i åtte kommuner.

Implementeringsoversikt TIBIR

	Region Nord		Region Midt		Region Vest		Region Sør		Region Øst		Landet totalt	
	Nye 2010	Totalt	Nye 2010	Totalt	Nye 2010	Totalt	Nye 2010	Totalt	Nye 2010	Totalt	Nye 2010	Sum
TIBIR												
Kartlegging		31	11	34		29			17	17	28	12
Rådgivere		39	17	90	29	100	22	108	23	84	91	421
Konsulenter			21	24	10	25		17	13	45	44	111
Ferdighetstrenerne		11		10	1	53	10	62	6	57	17	193
Gruppeterapeuter		2				4	14	21	14	14	28	41
Kommuner	7	11	4	14	10	16	4	9	1	6	26	50

Gruppemodellen i TIBIR

Gruppemodellen i TIBIR er et behandlingstilbud til foreldre. I 2010 ble 28 PMTO-terapeuter lært opp til å utøve gruppeintervensjonen. Det har vært et særlig fokus på å implementere intervensjonen i Bufetat/familievernet i tillegg til TIBIR-kommunene.

PMTO-kurs for pakistanske og somaliske mødre

I bydel Grorud har det vært avholdt ett PMTO kurs for pakistanske og somaliske mødre mens Søndre Nordstrand bydel har forberedt et kurs for 2011.

Det har vært stor interesse i fagfeltet for intervensjonen og regionsledelsen har hatt omfattende foredrags og presentasjonsvirksomhet i den sammenheng.

Den skoleomfattende tiltaksmodellen PALS

Åtte regionkoordinatorer ansatt i Statped Vest (2), Statped Nord (1), Samisk spesialpedagogisk støtte (SEAD) (1), Trøndelag kompetansesenter (2), Øverby kompetansesenter (1) og Torshov kompetansesenter (1) har sammen med 2,5 ansatte ved Atferdssenteret utgjort et nasjonalt implementeringsteam for implementering av PALS i kommuner i regionene vest, nord, midt, sør og øst. Det ble gjennomført samarbeidsmøter og laget samarbeidsavtaler mellom nevnte kompetansesentra og Atferdssenteret. Det er i tillegg etablert samarbeid med Sørlandet kompetansesenter (Statped) der en ansatt er gitt rollen som regionkoordinator for Vest Agder, Aust Agder og Telemark og vil inngå i det nasjonale implementeringsteamet fra 2011.

153 grunnskoler i 58 kommuner implementerer PALS gjennom opplæring, veiledning og oppfølging fra 51 PALS-veiledere ansatt i kommunal/interkommunal PP-tjeneste, spesialpedagogisk ressurscenter eller Statped. 27 av disse skolene deltar i evalueringsstudien ”Positiv atferdsstøtte 2007-12”. I tillegg implementerer 17 skoler i 4 kommuner den såkalte ”PALS-komprimert” som et kontrollgruppetiltak i den forannevnte pågående evalueringsstudien.

Implementeringsoversikt PALS

	2002-04	2004-06	2006-07	2007-08	2008-09	2009-10	2010-11
PALS-skole	4	6	51	91	103	135	153
PALS-"komprimert"					17	17	17
Kommune	3	4	25	41	48	54	62
PALS-veileder	1	2	21	30	34	41	51
Fylke	3	3	12	15	15	15	15
Regionskoordinator/veileder			6	6	6	6	8
Nasjonal koordinator/veileder	1	2	2	2	2	2	2

I samarbeid med Statped er det tilrettelagt for å videreføre tilbudet om å implementere PALS fra skoleåret 2011/12 i grunnskolene i landets kommuner.

Opplæringsprogrammet for PALS-veiledere i kull fire ble avsluttet juni 2010. Det omfattet åtte kandidater (ansatte i kommunal/interkommunal PP-tjeneste, skole og spesialpedagogisk ressurscenter). Et nytt ettårig opplæringsprogram (kull 5) for 15 kandidater (ti norske og fem danske) startet i juni 2010. Opplæringen ledes av Atferdssenteret i samarbeid med fire PALS-mentorer ansatt i Statped Vest, Torshov kompetansesenter, Øverby kompetansesenter og Brusetskollen ressurscenter.

Det ble gjennomført SWIS-veilederkurs (School Wide Information System) (2 ½ dag) med påfølgende kvalifisering av fire nye SWIS-veiledere. Til sammen 24 kvalifiserte SWIS-veiledere har bistått 92 PALS-skoler i implementering og bruk av kartleggingsverktøyet SWIS.

Sertifiseringsarbeid - PMTO

Det er sertifisert 10 terapeuter fra ulike regioner, samt 13 danske terapeuter. I tillegg har fire danske terapeuter vært under opplæring i sertifiseringsvirksomhet og i FIMP skåring.

Seks fra det nasjonale implementeringsteamet (NIT) og en PMTO-veileder fra region Sør har gjennomført 5 dagers opplæring i sertifiseringsarbeid med målsetting om å bli reliable innenfor FIMP skåring.

Sertifiseringsarbeid – PALS

Det er sertifisert tre norske og tre danske PALS-veiledere etter gitte kriterier og kvalitetssikringsdimensjoner. Sertifiseringsteamet har bestått av to ansatte fra Atferdssenteret og to PALS-mentorer.

Kvalitetssikring av igangsatte aktiviteter

Kvalitet i opplæringen, veiledningen knyttet til denne og vedlikeholdsveiledningen etter sertifisering/opplæring, er sentralt for å ivareta den metodeintegritet som forutsettes i evidensbaserte metoder som PMTO, TIBIR og PALS. En omfattende PMTO-veilederopplæring over 8 dager er gjennomført i hver region. Til sammen har 55 PMTO-terapeuter deltatt. Denne kompetanseoppbyggingen vil ligge som forutsetning for en fremtidig overføring av spredningsvirksomheten av PMTO og TIBIR til fremtidig forankringsinstans.

- PMTO håndboken er revidert og kapittelet om arbeid i barnehage og skole er utvidet. Dette er trykket i en egen perm; Håndbok PMTO, PMTO-terapeutens arbeid i barnehage og skole.
- Undervisningsmateriekknyttet til opplæringsprogrammet i PMTO er kvalitetssikret og slutført.
- Regionskoordinatorene har hatt regionale samlinger for vedlikeholdsveilederne. Vedlikeholdsveiledning er gitt til alle sertifiserte PMTO-terapeuter over åtte dager i de fem helseregionene. Det er til sammen 34 veiledningsgrupper; sju i øst, sju i sør, åtte i vest, seks i midt og seks i nord.
- Det har vært regionssamlinger fire dager for PMTO-terapeuter i alle regioner. I noen regioner har det vært to dager hvert halvår.
- Det er etablert systemer for oppfølgingsveiledning i forhold til intervensjonene i forebyggingsprogrammet TIBIR.
- Det er i 2010 startet et større arbeid med et internettbasert system for informasjon og oppfølging av PMTO og TIBIR. Målsettingen er to delt, det ene er å gi generell informasjon til befolkningen og det andre er å kvalitetssikre utøvelsen av intervensjonene.
- Det er påbegynt et arbeid for å ta i bruk et videoanalyseprogram i sertifiserings og opplæringsvirksomheten innenfor PMTO og PALS. Programmet er også tenkt benyttet i fremtidige kliniske studier.
- Det er utviklet og tatt i bruk et vurderingsverktøy med gitte kriterier for å sikre PALS-veilederens kvalitet og metodeintegritet i veilednings- og sertifiseringsøyemed.
- Det er etablert mentorgruppe for opplæring, veiledning, kvalifisering og vedlikeholdsveiledning av PALS-veiledere. Mentorgruppen har i 2010 bestått av syv personer, hvorav to ansatte ved Atferdssenteret, tre ansatte regionkoordinatorer i Statped og to kommunalt ansatte PALS-veiledere. Mentorgruppens rolle og oppgave er å kvalitetssikre opplæring, veiledning og kvalifisering (sertifisering) av nye PALS-veiledere og gi vedlikeholdsveiledning til sertifiserte PALS-veiledere.
- Arbeidet med å styrke sertifiseringskapasiteten har fortsatt gjennom fire mentorsamlinger i 2010 for å utvikle reliable kvalitetssikringsdimensjoner. Det er avholdt fire mentorsamlinger.
- Det er gjennomført vedlikeholdsveiledningssamlinger sentralt og regionalt for PALS-veiledere som har avsluttet opplæringen. Disse ledes av Atferdssenteret og PALS-regionalkoordinatorer/mentorene.

- Det er etablert nettverkssamlinger for vedlikeholdsveiledning av PALS-team som har gjennomført opplæringen. Disse ledes av PALS-veiledere i respektive kommuner.
- PALS-håndboken for skole og PALS-håndboken for veiledere er revidert. Den skal foreligge i en versjon for skoleomfattende forebyggende tiltak (modul 1) og en versjon for individuelle tiltak (modul 2). I 2010 er håndbøkene for modul 1 ferdigstilt, og håndbøkene for modul 2 er påbegynt.
- Det er foretatt en omfattende revisjon av opplæringsprogrammet for veiledere og skole i henhold til revisjonen av håndbøkene. Dette ble tatt i bruk fra opplæringen som startet for 2010/11.
- Databaserte sjekklister for implementeringskvalitet og -grad er oversatt fra amerikansk og tilpasset bruk i norsk skole ("Benchmark of Quality", PBS-Selfassessment og PBS-Team Implementation Checklist).

Sertifisering av PMTO-terapeuter og PALS-veiledere i Danmark

Avtalen med Servicestyrelsen i Danmark om bistand i opplæring implementering av danske PMTO-terapeuter og PALS-veiledere er videreført. Avdelingen har både deltatt i opplæringen og gjennomført sertifiseringen av det tredje kullet av danske PMTO-terapeuter (hold 3) og PALS-veiledere, samt gitt veiledning til det danske PALS-teamet og opplæring i sertifiseringsvirksomhet på seks heldagsmøter til det danske PMTO-teamet.

Samarbeid med andre fagmiljøer

- Samarbeidet med Oregon Social Learning Center (OSLC) og ISII (Implementing Science International Inc) er videreført i forhold til drøftelser av kliniske implikasjoner for PMTO-metodens revisjon/videreutvikling. Avdelingen besøkte OSLC i mars 2010. Fagdirektør og assisterende fagdirektør er på ny reliable etter omfattende reliabilitetstester kodesystemet FIMP (Fidelity Implementation Rating System)
- Gjennom året har det vært samarbeidsmøter med Barne-, ungdoms og familiedirektoratet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Helsedirektoratet og Helse- og omsorgsdepartementet om hvordan PMTO-virksomheten skal forankres og driftes i eksisterende tjenesteområder. Avdelingen har utarbeidet et dokument som gjennomgår premissene for driftsoverføringen.
- Samarbeidet med programmet "De utrolige årene" er videreført hvor gjensidig tilpasning av de særskilte implementeringsplaner er blitt sikret.
- Det er tilrettelagt og utarbeidet omfattende dokumentasjon av PMTO-behandling og rådgiver- og gruppeintervensjonene i TIBIR til nettstedet UNGSINN.
- Det har vært avholdt samarbeidsmøter med Utdanningsdirektoratet og regionenes kompetansesentra i Statped om drift og skolens implementering av PALS i landets kommuner.
- Samarbeidet med Universitetet i Oregon er videreført gjennom tilpasning av kartleggingsverktøy for elevatferd (SWIS) og kvalitetssikringsverktøy for implementering (BoQ og PBS-Surveys), samt videreutvikling av PALS-modellen for en bedre integrasjon av tiltaksmodellens skolefaglige og sosiale tiltakskomponenter.
- Samarbeidet med Prosocial (Senter for sosial og emosjonell læring), om opplæring i det sosiale ferdighetstreningprogrammet "Steg for Steg" har fortsatt i 2010.
- Avdelingen har levert høringsuttalelse i forbindelse Helsedirektoratets veileder for rusforebyggende arbeid i skolen.

- Avdelingen har tilrettelagt for informasjon og studiebesøk ved Atferdssenteret om PMTO, TIBIR og PALS fra internasjonale og nasjonale fagmiljøer.
- Avdelingen har gitt bidrag til Utdanningsdirektoratets veiledningsmaterieil i forbindelse med ”Materieil for helhetlig arbeid med læringsmiljø”.

Klinikkvirksomhet

13 familier er blitt fulgt opp i PMTO-behandling i løpet av året ved senterets klinikk av NIT-gruppens medlemmer (Nasjonalt implementeringsteam).

Annen virksomhet

- Avdelingen arrangerte den årlige PALS-konferansen for ansatte og ledere i skole, skoleeiere og PP-tjeneste. Den ble åpnet av Kunnskapsministeren og samlet 770 deltakere.
- Avdelingen har videreført utviklingsprosjektet I-PALS (integrasjon av skolefaglige og sosiale tiltakskomponenter) i fire skoler der fokus i hovedsak har vært på tilpasning og utvikling av et databasert dynamisk kartleggingsverktøy for leseferdigheter i barnetrinnets 1-5 klasse.
- Avdelingen var invitert til møte med Kunnskapsministeren der det ble informert om Atferdssenterets virksomhet og tiltaksmodellen PALS.
- Avdelingen og alle regionskoordinatorer og regionskonsulenter (NIT) har bidratt i innhenting av data til en implementeringsstudie som avdelingene ved senteret samarbeider om. Til sammen ble det gjennomført 140 intervjuer.
- Oppstart av utarbeidelse og skriving av en bok/veileder for implementering av TIBIR. Arbeidet utføres av NIT.
- I 2010 har Utviklingsavdeling barn og Forskningsavdelingen startet samarbeid om ulike kliniske studier.
- Det er startet arbeid for arrangering av en jubileumskonferanse for PMTO. I 2011 er det 10 år siden de første PMTO terapeutene ble sertifisert i Norge. Konferansen vil også være oppstart til et faglig internasjonalt nettverk for PMTO utøvere.

4.2. Utviklingsavdeling ungdom

Hovedfokus for virksomheten til Utviklingsavdeling ungdom har gjennom 2010 vært å ivareta kvalitetssikring av 22 MST-team (Multisystemisk terapi) i Norge, følge opp kvalitetssikring av og kompetanseutvikling i fem FFT-team (Funksjonell familierapi) og implementere et MTFC-team (Multidimensional Treatment Foster Care) i samarbeid med Bufetat, samt å tilrettelegge for opprettelsen av to nye MST-team.

Kvalitetssikring av MST i Norge:

Opplæring og kvalitetssikring av MST-teamene

Det er 22 MST-team i Norge med til sammen ca. 100 ansatte. Driften av MST-teamene innebærer ansvar for teoretisk og metodisk opplæring og kvalitetssikring av alle som er involvert i MST-arbeidet. Kvalitetssikring innebærer også konsultasjon til Bufetats ledelse

om organisatoriske forhold som er viktige for MST. MSTs organisasjonsmanual gir anvisninger for gjennomføring av MST i praksis.

Opplæring og kvalitetssikring av MST-teamene innebærer:

- Ukentlig telefonkonsultasjon i alle MST-saker.
- Individuell opplæring og oppfølging av veiledere.
- Fem dagers grunnopplæring av nyansatt MST-personale. I 2010 ble det holdt tre norske opplæringer og en opplæring på engelsk for andre europeiske MST-team i regi av Atferdssenteret.
- Fire vedlikeholdsseminarer (todagers) for alle team og to vedlikeholdsseminarer (todagers) for veiledere.
- Innhenting av månedsrapporteringer for alle MST-saker.
- Utarbeiding av Programevaluering (PEV) for alle team tre ganger i året.
- Konsultasjon på organisasjonsnivå til Bufetat/Bufdir som har ansvaret for MST-teamene i Norge.

Kvalitetssikring av igangsatte aktiviteter

Utviklingsavdeling ungdom innhenter månedlig data om alle MST-saker. Disse dataene analyseres, og resultatene for hvert enkelt team er tilbakeformidlet til nøkkelinstanser (MST-team, barneverndirektører, internasjonalt ansvarlige for kvalitetssikring av MST ved MST Services, USA) gjennom tertiale programevalueringer.

Videreutvikling og styrking av kvalitetssikring

- I 2010 ble det i regi av MST Services gjennomført en omfattende revisjon av MST opplæringsuke. Atferdssenteret har hatt ansvaret for å oversette alt materiell og å tilpasse revisjonen til norske forhold.
- Avdelingen har videreført arbeidet med å etablere en felles databaseløsning for registrering av programdata for MST, FFT og MTFC. Det har vært videre drøftinger med Datatilsynet om konsesjonssøknaden. I løpet av året har avdelingen utarbeidet en detaljert kravspesifikasjon for databaseløsningen. Finansiering av databasen videreføres til 2011 i påvente av konsesjon og avklaring av den tekniske løsningen.
- Avdelingen har arbeidet videre for å få etablert et telefonsenter i Bufdir for sentralisert innhenting av TAM-R (Therapist adherence measure reviewed) og oppfølgingsdata fra familiene 6, 12 og 18 måneder etter avsluttet MST-behandling. Arbeidet videreføres i 2011. I påvente av dette er rutinene for innhenting av TAM-R og oppfølgingsdata skjerpet, og avdelingen gjennomførte i januar 2010 opplæring av merkantilt personale som foretar innhenting.
- Fra januar 2010 ble risikovurderingsinstrument (Youth Level of Service, YLS) implementert for alle nye saker i MST. Dermed brukes samme risikovurderingsinstrument for både MST, FFT, MTFC og MultifunC. Dette gjør det mulig å sammenlikne saker på tvers av metode.
- Atferdssenterets ekstranettsider har blitt videreutviklet for mer aktiv bruk i kvalitetssikringen av MST.
- Avdelingen har gjennomført en full revisjon av Organisasjonsmanualen for MST.
- Atferdssenterets forskningsavdeling, Utviklingsavdeling barn og Utviklingsavdeling ungdom gjennomførte et forskningsprosjekt med intervju av blant annet alle MST-terapeuter, MST-veiledere og områdeledere i Bufetat. Forskningsprosjektet gjør en

kartlegging av kvaliteten av MST-implementeringen i Norge. Dataene fra denne undersøkelsen skal bearbeides og presenteres både i artikkelform og på konferanser i 2011.

Opplæring av MST-konsulenter

Alle MST-konsulentene, både de som er ansatt på Atferdssenteret og de regionale får opplæring og kvalitetssikring fra MST Services, i samarbeid med fagdirektør og assisterende fagdirektør for Utviklingsavdeling ungdom ved Atferdssenteret.

Samarbeid med Bufetat og Bufdir om implementering av MST

Det har også i 2010 vært et tett samarbeid med Bufetat, blant annet for å innarbeide den norske modellen for ledelse av MST-teamene i alle regionene, og for å drøfte tiltak for å øke sakstilfanget og produktiviteten i MST.

Utviklingsavdeling ungdom har deltatt på flere møter i Bufdir, og har vært i dialog med ledelsen i de ulike regionene for å ivareta MST administrativt og faglig. Avdelingen har hatt møter i ulike regioner i samarbeid med SFA (Seksjon for forskningsbaserte atferdsmetoder) i Bufdir i forbindelse med vurdering av plassering av to nye MST-team. Avdelingen har deltatt i rekruttering og intervjuer av alle veiledere som er ansatt i perioden. Likeledes har avdelingen også bidratt ved ansettelse av terapeuter i flere av teamene.

MST geografisk

Det er en overordnet målsetning at MST-tilbudet til kommunene skal opprettholdes og bygges ut. Pilotstudien ”MST geografisk” har vært videreført i 2010 og er fortsatt en pilotstudie fordi det hittil har vært for få slike behandlinger til at vi har kunnet oppsummere og konkludere hvordan dette fungerer. Datagrunnlaget for å evaluere disse sakene har i 2010 blitt styrket ved at de er blitt integrert i månedsrapporteringen fra teamene. Studien innebærer at familier som bor utenfor MSTs geografiske rekkevidde (maks kjøretid på halvannen time) blir tilbudt MST-behandling.

Fuksjonel familieterapi (FFT)

Utviklingsavdeling ungdom har i 2010 bistått Bufetat i rekrutteringen av leder/veiledere til FFT-teamene. Avdelingen har i samarbeid med utviklerne av FFT gitt veilederne opplæring og ukentlig konsultasjon. Avdelingen har arrangert to runder med vedlikeholdsseminarer med inviterte forelesere som kompetansehevende tiltak for de fem FFT-teamene i Bufetat. Spesialrådgiver for FFT har gjennom året spesifikt ivaretatt ansvaret for kvalitetssikringen av FFT-veilederne i Sandvika og Trondheim. Utviklingsavdeling ungdom har ved behov for nye terapeuter i teamene deltatt i rekruttering og utvelgelse av terapeuter. Avdelingsdirektør og spesialrådgiver for FFT har startet drøftinger med metodens utviklere om mulighetene for implementeringen av flere FFT-team i Norge. Spesialrådgiver for FFT har ved behov oppdatert og kvalitetssikret informasjonsmaterieell, presentasjoner, retningslinjer for rutiner og prosedyrer samt planlagt og tilrettelagt for opplæring og kvalitetssikring.

Utviklingsavdeling ungdom har i tillegg kvalitetssikret FFT-terapeuters arbeid gjennom videoveiledning av terapisaamtaler. Det har blitt innhentet månedsrapportering for alle FFT-saker fra teamene gjennom 2010. Utviklingsavdeling ungdom har i 2010 fortsatt det tette samarbeidet med Bufdir og Bufetat rundt planlegging av den videre implementeringen av FFT.

Tallet familier som har fått FFT-behandling i 2010 er ca. 113. Det har vært en del vakanser i teamene i 2010 som er årsaken til nedgangen i antallet familier fra 2009.

Multidimensional Treatment Foster Care (MTFC)

I løpet av 2010 er det gjort et omfattende arbeid med drift av MTFC i Sandvika i Akershus. Viktige oppgaver for Utviklingsavdeling ungdom har vært opplæring, veiledning og løpende oppfølging av behandlingsteamet og behandlingsfosterhjemmene. I denne sammenheng er det samarbeidet tett med Familjeforum i Sverige. Utviklingsavdeling ungdom har også i en startfase brukt betydelige ressurser på å delta aktivt inn i behandlingsteamet og vil i tiden fremover fortsette å følge teamet tett.

Videre er det nedlagt et betydelig arbeid i informasjon til relevante omliggende instanser samt innledet et samarbeid med disse. I samarbeid med Bufetats regionledelse i region Øst, har det vært arbeidet med en rekke løpende systemutfordringer vedrørende behandlingen og drift av teamet. Herunder er det startet på arbeid med å utvikle rutiner for korttids institusjonsplassering av ungdommer i MTFC. Generelt er samarbeid med Bufetat, Bufdir og Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet videreført. En viktig del av samarbeidet med Bdepartementet og direktoratet har omhandlet utkast til standardkontrakt for behandlingshjemmene og videreføring av avklaringer knyttet til juridiske aspekter ved MTFC-behandlingen. Som en del av sistnevnte er MTFC definert som institusjon, og i forbindelse med dette har utviklingsavdeling ungdom hatt et omfattende arbeid med utforming av institusjonplan og tilhørende rutiner og tilpasninger.

Arbeidet med programevaluering og rapportering fra behandlingsteam til Atferdssenteret er implementert i starten av 2010, og det er gjennomført løpende evalueringer av dette i en startfase. Programevalueringene har også bidratt til å konkretisere flere drift- og systemutfordringer som det er arbeidet løpende med i løpet av 2010.

Andre utviklingsoppgaver

Utviklingsavdeling ungdom driver kontinuerlig utvikling av norsk materiell knyttet til opplæring, konsultasjon og kvalitetssikring innenfor metodene MST, FFT og MTFC.

Avdelingens fagdirektør har deltatt i den nordiske referansegruppen for MultifunC.

Alle ansatte i MultifunC-institusjonenes familieteam og utredningsteam, samt ansatte i fagteam i Bufetat, har tilbud om å delta på opplæringsuken i MST.

Det er en målsetning for avdelingen at det skal være størst mulig samsvar mellom programdata som registreres i MST, FFT og MTFC. Mye av dette koordineringsarbeidet er gjennomført mellom MST og FFT, og er påbegynt for MTFC. Dette omfatter både programindikatorer (blant annet risikovurdering (YLS)), og etablering av en felles databaseløsning for registrering av programdata. Arbeidet videreføres i 2011.

Samarbeid med andre fagmiljøer:

- Samarbeid med MST Services, Charleston, SC, USA
- Samarbeid med FSRC (Family Services Research Center), Charleston, SC, USA, ved Scott Henggeler, Melisa Rowland og Ashli Sheidow i forbindelse med forskningsprosjektet LBR(Læringsbaser rusbehandling).
- Deltakelse i et europeisk samarbeid om etablering av en felles europeisk, femdagers opplæring i MST.

- Samarbeid med MST i Sverige og Danmark og Island.
- Samarbeid med FFT LLC (Limited liability company), ved Jim Alexander og Doug Kopp.
- Samarbeid med Michael Robbins, Senior Researcher ved Oregon Research Institute, tilknyttet FFT LLC.
- Samarbeid med Tom Sexton, Professor and Director ved Center for Adolescent and Family Studies, Counseling Psychology Program, Indiana University, i forbindelse med oppstart av FFT i Norge.
- Samarbeid med Wim van Geffen, MST Knowledge Center, Nederland.
- Samarbeid med Kjell Hansson, FFT Sverige/ Socialhögskolan i Lund.
- Samarbeid med Todd Sosna, Senior Associate, California Institute of Mental Health.
- Samarbeid med David Bernstein, koordinator for The Child and Family Evidence-based Practice Consortium.
- Samarbeid med Familjeforum, skandinavisk kontakt for implementering av MTFC.
- Samarbeid med Helen Jones, Professional Advisor, Looked after Children's Section, Department for Education and Skills, England.
- Samarbeid med Cathy James, Department of Health, England
- Samarbeid med Rosemarie Roberts, Project Manager, National Treatment Foster Care Project, Michael Rutter Centre for Children and Young People, England.
- Samarbeid med Sylvia Rowlands, leder for Blue Sky Project, New York.
- Samarbeid med Lisa Otto, FFT Consultant/ Team-leader, Child and Family Agency of Southeastern Connecticut.
- Samarbeid med MultifunC i Norge og Sverige.
- Samarbeid med Datatilsynet om personvern ved databaseløsning for programdata i MST, FFT og MTFC.
- Samarbeid med Bufdir om juridiske problemstillinger i MST, og etablering av telefonsenter for innhenting av MST-data fra familier under og etter behandling.
- Samarbeid med Bufdir og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og juridiske problemstillinger knyttet til MTFC.

Klinikkvirksomhet

I forbindelse med FFT har vi gitt tilbud om behandling til familier henvist fra familievernkontor, barneverntjeneste og poliklinikk for psykisk helse, barn og ungdom.

4.3. Forskningsavdelingen

2010 har vært et aktivt år for forskningsavdelingen. Enkelte av avdelingens prosjekter har blitt avsluttet mens andre har blitt videreført og noen er i startfasen. Dette året markerte avslutningen av evalueringsprosjektene for Multisystemisk Terapi og Parent Management Training (se publikasjonslisten). Det kan imidlertid fremdeles være aktuelt å utnytte data fra disse prosjektene i publikasjoner om interessante deltemaer og i hovedoppgaver for studenter. For tiden arbeider 4 hovedoppgavestudenter fra Psykologisk Institutt (UiO) med to oppgaver basert på data fra PMTO (Parent management training, Oregon) studiene. I løpet av 2010 ble også datainnsamlingen til evalueringen av Tidlig Innsats for Barn i Risiko (TIBIR) avsluttet og rapporteringen fortsetter i 2011. Året markerte også avslutningen for prosjektet PMTO for mødre i minoritetsfamilier, og prosjektet blir nå rapportert i

tidsskriftsartikler som inngår i Ragnhild Bjørknes doktorgrads avhandling ved Universitetet i Bergen.

Blant de større prosjektene som videreføres er PALS (Positiv atferdsstøtte i skolen – en longitudinell evaluerings- og utviklingsstudie) og BONDS ("Barns sosiale utvikling"). For PALS har 2010 vært et aktivt år med hensyn til datainnsamling fra skolene I 2010 ble datainnsamling nr. 5 av 6 gjennomført i PALS og BAU (Business as usual)-skolene og datainnsamling nr. 4 av 6 i PC (Pals komprimert)-skolene. I løpet av vinteren 09-10 fikk forskningskolene hver sin individuelle evalueringsrapport der situasjonen på skolen ved studiestart ble sammenlignet med situasjonen i forskningsutvalget generelt og i forhold til situasjonen i et representativt uvalg norske skoler for ca. 10 år siden.

BONDS har også fortsatt den løpende datainnsamlingen for prosjektet 6 mnd til 4 år. I 2010 fikk Atferdssenteret etter søknad en bevilgning fra Forskningsrådets program for Velferd, arbeidsliv og migrasjon (VAM) til prosjektet "Exclusion and inclusion in the transition to primary school" (2011 – 2014). Prosjektet er en videreføring av det longitudinelle prosjektet "Barns sosiale utvikling" (eng. BONDS, the Behavior Outlook Norwegian Developmental Study). To stipendiatstillinger ble utlyst, et doktorgradsstipend og et post doc stipend. Det var god søkning til stillingene (9 til post-doc og 15 til dr. gradsstipendet) og ved årsskiftet ble to av søkerne tilbudt stipendiatstillingene.

Ivar Frønes er prosjektleder for forskningsprosjektet "Marginaliseringsprosesser og barnevern". Hensikten er å beskrive de sosiale prosessene og mekanismene bak marginalisering og sosial eksklusjon av barn og unge, og å utvikle et grunnlag for strategier for barnevern. Analysene bygger på registerdata, databasen som anvendes er utviklet som en del av prosjektet. Forskningsprosjektet "Økningen i tilmeldte saker til barnevernet" er ledet av Ivar Frønes mens analysene utarbeides av dr. grads stipendiat Trine Staer. Prosjektet analyserer utvikling i antall og sammensetning av barnevernsklinter fra tidlig på 1990tallet til år 2008-2009. Analysene bygger på registerdata, databasen som anvendes er utviklet som en del av prosjektet.

I samarbeid med utviklingsavdelingene for barn og unge gjennomførte forskningsavdelingen en intervju-undersøkelse om implementeringsdrivere knyttet til programmene MST og PMTO. Respondenter var terapeuter, veiledere og lokale ledere knyttet til programvirksomheten i fylker og kommuner. Undersøkelsen vil bli rapportert i 2011. To prosjekter har blitt planlagt i 2010 og vil bli påbegynt i 2011. Det gjelder evalueringen av Funksjonell familierapi (FFI) som prøves ut ved utviklingsavdelingen for ungdom ved Atferdssenteret, og der Gunnar Bjørnebekk har skrevet en forskningsprotokoll som er godkjent av regional etisk komité. Det er også laget utkast til en forskningsprotokoll for Læringsbasert rusbehandling (LBR) (Per Holth og Terje Ogden), og prosjektet vil bli igangsatt under forutsetning av finansiering av den kliniske virksomheten.

I løpet av 2010 har to av Atferdssenterets forskere forsvart sine doktorgradsavhandlinger. Forskningsstipendiat Joshua Patras med avhandlingen "The implementation of PMTO in Norway: An examination of collective efficacy, therapist clustering and organizational social context" ved Psykologisk Institutt (UiO) og forskningsdirektør Terje Ogden med avhandlingen "Familiebasert behandling av alvorlige atferdsproblemer blant barn og unge" ved Psykologisk fakultet (UiB).

De enkelte prosjektene:

Evaluering av TIBIR: ”Tidlig innsats for barn i risiko”

Det har blitt gjennomført en randomisert studie av hver intervensjonsmodul med datainnsamling pre, post og et halvt år etter avslutning av intervensjon, med unntak av PMTO som har blitt evaluert i en egen studie. Dette prosjektet er nå inne i en avsluttende fase og alle data har blitt samlet inn. Analyser og utskrivning av data fra studiene pågår nå. Studien av rådgivning til foreldre ved post er ”under review” hos Prevention Science. Forskningsprosjektet har vært gjennomført i samarbeid med Trondheim kommune, Sola kommune, Larvik kommune, Lørenskog kommune, Harstad kommune, Kristiansand kommune, Haugesund kommune, Nesodden kommune, bydelene Grorud og Østensjø i Oslo og Eidsvoll kommune.

Evaluering av ”PMTO-Foreldregrupper for etniske minoriteter”

Ragnhild Bjørknes startet dokorgradsprosjektet ”PMTO – Foreldregrupper for etniske minoriteter i 2008. Dette forskningsprosjektet studerer intervensjonseffekten av PMTO for familier med etnisk minoritetsbakgrunn. Undersøkelsen er en randomisert studie med pre og post datainnsamling. I 2008 ble det totalt rekruttert 118 etniske minoritetsfamilier til studien. Familiene ble rekruttert i samarbeid med bydel Grorud og Søndre Nordstrand i Oslo. Datainnsamlingen startet i 2008 og ble ferdigstilt i 2009. Studien har hatt en god responsrate, der det ved første datainnsamling deltok 96 familier, hvorav 89 også deltok på andre og siste datainntak. Hovedfunnene viser at mødre brukte mer positive foreldreferdigheter og mindre tøff disiplinering etter å ha deltatt i PMTO. Barna i PMTO-familiene hadde et godt utbytte av tiltaket ved at deres problematferd minket. Tre internasjonale publikasjoner er produsert i 2010 fra dette prosjektet, samt formidling av resultatene til flere nasjonale fagarenaer.

Barns sosiale utvikling (BONDS)

Forskningsprosjektet *Barns sosiale utvikling* startet opp i 2006 og omhandler utvikling av atferdsproblemer og sosial kompetanse blant barn i Norge fra 6 mnd alder. Prosjektet vil gi økt kunnskap om forhold ved barnet selv, og ved miljøet, som har betydning for den sosiale utviklingen, og vil kaste lys over helsefremmende og forebyggende tiltak på et tidlig tidspunkt i barns utvikling. Det samles inn betydelig informasjon fra flere ulike kilder. Til sammen 1159 barn og deres familier bosatt i Telemark (Porsgrunn, Bamble, Skien og Tinn) og Buskerud (Drammen) deltar i årlige intervjuer ved 6 mnd, 1, 2, 3 og 4 år. Det gjennomføres også korte telefonintervjuer mellom de personlige intervjuene. Videre bidrar ca. 130 barnehager med informasjon om barnas atferd og om ulike forhold og kvaliteter ved barnehagene. Prosjektet bidrar også med kunnskap om bl.a. fedres betydning for barns tidlige utvikling, og om hvordan det å gå i barnehage påvirker kognitiv og sosial utvikling.

I 2010 var til sammen fem intervjuere og en telefonintervjuer engasjert med datainnsamlingen, som finner sted lokalt i de fem kommunene. Det ble i alt gjennomført 1170 personlige intervjuer og 1569 telefonintervjuer med de deltakende familiene. Svarprosent og datakvalitet i prosjektet er svært høy.

Barns sosiale utvikling fikk i 2010 en bevilgning på 12 millioner kroner fra Forskningsrådets program for Velferd, arbeidsliv og migrasjon (VAM) til prosjektet "Exclusion and inclusion in the transition to primary school". Dette sikrer en videreføring av prosjektet frem til 2014 og gir mulighet for å følge barna i overgangen til skole. I denne forbindelse planlegges en ytterligere datainnsamling ved 5 år (telefonintervju med foreldre), samt en rundt skolestart (intervju/spørreskjema med foreldre og spørreskjema til lærere). I forbindelse med bevilgningen ble det utlyst to stipendiatstillinger (post doc stipend og doktorgradsstipend), som begge er knyttet til gjennomføringen av det innvilgede prosjektet.

Internasjonale samarbeidspartnere

Gerald Patterson, Oregon Social Learning Center *Hatt 2 dagers møte om dataanalyser og videre samarbeid i mars 2010 i Eugene, Oregon samt aktivt videokonferansesamarbeid*

Marion Forgatch, Oregon Social Learning Center *Hatt 2 dagers møte om dataanalyser og videre samarbeid i mars 2010 i Eugene, Oregon samt aktivt videokonferansesamarbeid*

Jane Squires, University of Oregon *Hatt halvdagsmøte om videre samarbeid i mars 2010 i Eugene, Oregon*

Magda Stouthamer-Loeber, University of Pittsburgh

Rolf Loeber, University of Pittsburgh

Daniel Shaw, University of Pittsburgh

Mike Stoolmiller, Oregon Social Learning Center og University of Oregon

Margaret Owen, University of Texas at Dallas

Nasjonale samarbeidspartnere

Thomas Moser, Avdeling for lærerutdanning, Høgskolen i Vestfold

Kari Lamer, Høgskolen i Oslo

Anne Inger Helmen Borge, Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo

Sonja Heyerdahl, Regionsenter for barns og unges psykiske helse, Helseregion Øst og Sør, Oslo

Jörg Richter, Regionsenter for barns og unges psykiske helse, Helseregion Øst og Sør, Oslo

Kristin S. Mathiesen, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Divisjon for psykisk helse, Oslo

Monica Dalen, Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo

Lars Wichstrøm, Institutt for psykologi, NTNU

Barnehageprosjektet

En egen del av Barns sosiale utvikling har finansiering fra Kunnskapsdepartementet. Denne delen har spesiell fokus på barnehagens betydning for utvikling av sosial kompetanse og atferdsproblemer. Dette studeres ved rapporter fra barnehagepersonalet om barnets utvikling og om ulike forhold ved barnehagen. En vil dermed få kunnskap om hvilke forhold ved henholdsvis barna (bl.a. bakgrunn, tidlig sosial utvikling og tidspunkt for barnehagestart) og barnehagene (bl.a. personalgruppens sammensetning, og kompetanse og fysisk miljø inne/ute) som har betydning for barnas utvikling. Kunnskapen som fremkommer gjennom denne delen av undersøkelsen kan brukes til å fremme barns sosiale utvikling i barnehagen. I løpet av 2010 ble det mottatt 763 barneskjema (utsendt 955 – noen flere kan fortsatt komme inn). 109 styreskjema (Utsendt 138, flere kan komme) og 137 er utsendt til pedagogiske ledere. Mottak er enda ikke registrert. Denne delen av undersøkelsen gjøres i samarbeid mellom Atferdssenteret og Høgskolen i Vestfold ved professor Thomas Moser. Marianne Torve Martinsen er ansatt i 20 prosent ved Atferdssenteret for å ha kontakt med barnehagene i prosjektet.

Det er under utskriving en artikkel om valg av omsorgsløsninger for de minste. Det forberedes analyser til to artikler om utfall av tidlig barnehagestart.

BONDS har også samarbeid med Institutt for Spesialpedagogikk og professor Monica Dalen som leder et søsterprosjekt: ”Internasjonalt adopterte barns sosiale utvikling.” Dette prosjektet som startet i 2007 følger ca. 120 internasjonalt adopterte barn og deres familier fra kort tid etter ankomst frem til barna er 4 år. Adopsjonsprosjektet benytter i all hovedsak de samme metodene og måleinstrumentene, noe som muliggjør sammenligning av den sosiale utviklingen til internasjonalt adopterte barn og barn født i Norge. Det er etablert et nært samarbeid mellom prosjektene.

Father-Child Interaction at 12 Months – Behavior characteristics and background factors related to early child social development

Kristin Nordahl startet i 2010 doktorgradsprosjektet ” *Father-Child Interaction at 12 Months – Behavior characteristics and background factors related to early child social development*” som vil bli ferdigstilt innen utgangen av 2013. Målet med prosjektet er å framskaffe kunnskap om norske fedres samhandling med sine 12 måneder gamle barn og dennes betydning for barnas tidlige utvikling av sosial kompetanse og atferdsproblemer. Prosjektet baserer seg på data fra mikrososial koding av 750 videoinnspilte samspillsobservasjoner av far og barn samt data fra intervju med foreldrene ved 6, 12 og 36 måneder. Kodingen av observasjonene ble sluttført i oktober, og klargjøringen av observasjonsdata til analyser har startet.

Parent Management Training — Oregon modellen (PMTO)

Pre-post studien ble avsluttet i 2008 og ble publisert i *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. PMTO er et tilbud for familier med barn mellom 4 og 12 år med alvorlige atferdsproblemer. Resultatene fra pre-post evalueringen viste at PMTO er en effektiv og virksom behandlingsmetode for familier i Norge. Foreldrene som fikk PMTO rapporterte om mindre utagerende atferd hos sine barn, sammenlignet med dem som mottok vanlige tjenester frabarnevernet og BUP (sammenligningsgruppen). PMTO-barnas lærere rapporterte samtidig om økt sosial kompetanse. PMTO-foreldrene var også mest fornøyde med behandlingen. PMTO synes å være særlig effektivt for barn under 8 år og understreker viktigheten av å komme tidlig inn i barn utvikling.

Oppfølgingsstudien av PMTO er nå avsluttet og akseptert for publikasjon i *Journal of Clinical Child and Adolescence Psychology*. Av de 112 familiene som var med i studien fra behandlingstart var 75 familier fortsatt med ett år etter endt behandling. Effektene fra Intention-to-Treat analysene (ITT, hvor resultater fra alle familier blir analysert uavhengig om de mottok behandling eller falt ut av studien) viste at nivået av observert aversiv atferd var lavere i PMTO-familier der begge foreldrene deltok i samspillsoppgavene enn i kontroll-familier. Effektene fra treatment-on-the-treated analysene, (TOT, der kun familier som deltok ved alle måletidspunktene ble inkludert) viste at PMTO-barn ble vurdert av sine lærere som mindre problematiske og aggressive og mer sosialt kompetente ved ett-års oppfølging enn barn i kontrollgruppen. Også i disse analysene ble det observert at nivået av aversiv atferd var lavere i PMTO-familier der begge foreldrene deltok i samspillsoppgavene enn det var i kontroll-familier. PMTO-familier rapporterte også om bedre familiesamhold ett år etter behandlingen tok slutt enn kontrollfamilier. I to separate sti-modeller, fant vi støtte for at

PMTO-foreldrenes økte effektive grensesetting og familiesamhold ved behandlingsavslutning predikerte forbedring i barns atferd på flere områder ved ett-års oppfølgingen.

Praksis i ulike organisasjoner ved implementering av Parent Management Training Oregon (PMTO).

Stipendiat Joshua Patras ved Atferdssenteret tok i 2010 sin doktorgrad på prosjektet ”Praksis i ulike organisasjoner ved implementering av Parent Management Training Oregon (PMTO)”.

Målet med forskningsprosjektet har vært å identifisere forhold ved barneverntjenesten og barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker (BUP) som legger til rette for innføringen av evidensbaserte behandlingsmetoder.

Resultatene fra studien viste at terapeuter som jobbet i organisasjoner med minst tre PMTO-terapeuter, rapporterte om større grad av samarbeid og et bedre fungerende arbeidsmiljø enn terapeuter ved arbeidssteder med færre enn tre terapeuter.

Studien omfattet også utviklingen av et måleinstrument til bruk i barneverntjenesten, BUP og andre lignende instanser. Instrumentet kan være til hjelp for forskere og organisasjonsutviklere som er interesserte i å undersøke ulike sider ved opplevd arbeidsmiljø og effektivitet på arbeidsplasser.

Samlet sett peker resultatene på hvordan det å være oppmerksom på arbeidsmiljøet, samt hvilke strategier som tas i bruk ved implementeringen av nye terapeutiske teknikker, kan føre til bedre resultater både for terapeutene og familiene som trenger hjelp. Sammenhengen mellom funnene peker også i retning av at det trengs mer forskning om forhold som påvirker implementering av evidensbaserte metoder.

Gjengproblematikk og type aggresjon hos alvorlige voldsutøvere (kronikere)

I samarbeid med Dr. Howard Richard, University of Nottingham, arbeider Gunnar Bjørnebekk med utvikling av et måleinstrument som tapper ulike typer aggresjon hos voldsutøvere. Instrumentet er konstruert til bruk i behandling og utredning av ungdom med alvorlige atferdsproblemer. Data er samlet inn og analyser påbegynt. Et validerings paper kommer til å bli sendt til *Personality and Individual Differences* i løpet av våren. Utvikling av et kartleggingsinstrument for medlemskap i ulike typer antisosiale gjenger er under utprøving i det samme prosjektet. Her kreves det imidlertid innhenting av data fra flere respondenter.

Positiv atferdsstøtte i skolen – en longitudinell evaluerings- og utviklingsstudie

I perioden 2007-2012 følges 10.000 elever individuelt gjennom grunnskoleløpet (fra 4. klasse) Seksstifem skoler spredt ut over landet deltar i den longitudinelle studien. Målsettingen er å: (a) Bredt undersøke kort- og langtidseffekter av den skoleomfattende intervensjonsmodellen PALS på en forskningsmessig solid måte, herunder hvilken betydning skolens ”readiness” og implementeringskvalitet har for tiltaksutbytte, (b) Evaluere utbyttet av en kortversjon av PALS (kalt PALS Komprimert, PC) og (c) Studere utviklingen av atferds- og mestringsproblemer over tid i et utvalg skoler (kontrollgruppe) som driver ”business as usual” (BAU). Risiko- og innvandrerelevens utvikling og tiltaksutbytte vil bli spesielt studert. Forsknings spørsmålene fordrer gjennomføring av 6 omfattende

kartlegginger over 4 år (T1-T6) med informasjon både fra skolens ledelse (n=65), de ansatte (n= ca. 2.400), elever (4.-7 trinn) og deres kontaktlærere, samt foreldre (n= ca. 3.000; 30 %).

Studien er på flere måter unik og vil kunne gi viktig ny kunnskap. Studier av den individuelle utviklingen hos en stor gruppe elever over flere skoleår og studier der en følger utviklingen i et større utvalg skoler over lengre tid har ikke tidligere blitt gjort i Norge (Skandinavia). Ei heller har det tidligere i blitt gjennomført en så omfattende evaluering av skolebaserte program for forebygging av alvorlige atferdsproblemer i vårt land. Det knytter seg store logistiske, datatekniske og forskningsmessige utfordringer til en studie av så stort format og med en så komplisert design. Spesifikke tiltak er gjennomført for å styrke studiens indre og ytre validitet, og særskilte initiativ/rutiner for å sikre god deltakelse og høy datakvalitet gjennomføres årlig. Det legges også vekt på at skolene skal oppleve det som relevant og nyttig å delta og at datainnsamlingene skal være så lite tids- og ressurskrevende som mulig for skolene.

I 2010 ble hhv. T5 (postmåling) gjennomført i PALS og BAU-skolene og T4 i PC-skolene. En ekstrainsats var nødvendig i enkelte skoler for å oppnå tilfredsstillende svarprosent. Første resultatartikkel fra studien er p.t. under fagfellevurdering, mens en modellbeskrivende artikkel samt en designartikkel er planlagt ferdigstilt ved årsskiftet. I løpet av vinteren 09-10 fikk forskningsskolene hver sin individuelle evalueringsrapport der situasjonen på skolen ved studiestart (T1) ble sett både i forhold til situasjonene i forskningsutvalget generelt og i forhold til situasjonen i et representativt uvalg norske skoler for ca. 10 år siden.

Marginaliseringsprosesser og barnevern (separat bevilgning fra BLD)

Marginaliseringsprosesser og risikofaktorer blant barn og unge er forankret både i utviklingen hos spesifikke grupper av barn, og i den generelle samfunnsutvikling, disse forholdene spiller sammen. Kunnskapssamfunnets marginaliseringsmekanismer er forskjellige fra f eks det industrisamfunnet som dominerte for ikke lenge siden. Prosjektet søker å gripe samspillet mellom disse faktorene, og å identifisere risikofaktorene og de sosiale mekanismene som produserer marginalisering og sosial eksklusjon. Hensikten er å beskrive de sosiale prosessene og mekanismene bak marginalisering og sosial eksklusjon av barn og unge, og å utvikle et grunnlag for strategier for barnevern. Analysene bygger på registerdata, databasen som anvendes er utviklet som en del av prosjektet.

Økningen i tilmeldte til barnevernet (separat bevilgning fra BLD)

Prosjektleder: Ivar Frønes. Analysene utarbeides av Stipendiat Trine Staer. Prosjektet analyserer utvikling i antall og sammensetning av barneverns klienter fra tidlig på 1990tallet til år 2008-2009. Dette er en periode som er preget av sterk velstandsvekst i Norge, og omfattende innvandring. Ved å analysere den sosiale og etniske bakgrunn blant barn som har kontakt med barnevernet, og i forhold til ulike former for kontakt, vil en kunne beskrive endringer i rekruttering som har funnet sted i denne perioden, og prosessene og faktorene som ligger bak endringene. Det legges vekt på å identifisere mønstrene i endringene og mekanismene bak dem. Analysene bygger på registerdata, databasen som anvendes er utviklet som en del av prosjektet.

Logistikk teamet (Kristin Nordahl, Asgeir Olset, Bjørn Arild Kristiansen, Christine Hassel Kristoffersen)

Logistikkteamet er organisert rundt arbeidet med innhenting, behandling og kvalitetssikring av forskningsdata. Teamet er en del av forskningsavdelingen og samarbeider nært med forskerne for å løse driftsmessige og logistiske utfordringer i de ulike forskningsprosjektene. Dette året har logistikkteamet hatt fire fast ansatte medlemmer. I tillegg har 8 deltidsansatte assistenter vært tilknyttet de ulike forskningsprosjektene med oppgaver som innhenting, skanning og koding av data.

Videreutvikling av datasystemer og databaser, samt elektronisk innhenting av spørreskjema-data har vært viktige satsingsområder også dette året. Systematisk oppfølging av respondenter har utgjort en sentral del av teamets arbeid for å sikre god kvalitet på datamaterialet. Et annet satsingsområde har vært observasjonskoding, der koding av foreldre-barn observasjoner for studien "Barns sosiale utvikling" har pågått gjennom hele året. Mikro-sosial koding av strukturerte samspilloppgaver med ett år gamle barn er nå fullført. Logistikkteamet har også arbeidet med et kapittel om praktisk gjennomføring av effektevalueringer. Kapitlet er en del av en metodebok som skal utgis i samarbeid mellom norske og svenske forskere tilknyttet Atferdssenteret og andre fagmiljøer som gjennomfører effektevalueringer.

4.4. Administrasjon/kommunikasjon

Kontorlokale

Kontorlokalene i Essendropsgate har vært godt utnyttet. Møterommene er i stadig bruk, og det er nå bare unntaksvis at vi trenger å leie andre lokaler. Kontorene har vært fylt opp, og noen har vært brukt av flere

Kommunikasjonsarbeid:

Hjemmesiden:

I 2010 ble det skrevet 26 aktuelt-saker og sent ut to nyhetsbrev, omtalt og/eller lenket til 24 saker i ulike medier, skrevet sammendrag av ulike fagartikler og publisert på hjemmesiden og forebygging.no. I tillegg ble det skrevet to saker til forskning.no og tre pressemeldinger knytter til doktorgradsarbeider og konferanser

www.atferdssenteret.no hadde 93.7736 besøk i perioden 16. desember desember 2009-16. desember 2010, en økning på vel 414 prosent sammenlignet med året før. Vel 36 prosent var nye besøkende, over 36 000 var unike besøkende. Det var mer enn 369 000 sidevisninger og hver besøkende besøkte i gjennomsnitt nær fire sider og brukte i gjennomsnitt ca tre minutter på nettsidene. Halvparten av de besøkende var direkte trafikk, mens 37 prosent kom via søkemotorer og 12 prosent kom fra lenker på andres sider. Forsiden hadde størst trafikk, med logg-inn-siden på andreplass, som viser at ekstranett og intranett er brukt etter intensjon. Hjemmesidens forsidedesign ble justert og flere sider er i år videreutviklet for å øke funksjonalitet og brukervennlighet, basert på tilbakemeldinger fra brukerne.

Kommunikasjonsmedarbeider har også samarbeidet med kommunikasjonsavdelingen i Bufdir, laget kvalitetsstrategi for web og drevet generelt profilerarbeid og mediearbeid gjennom bakgrunnsinfo og støtte ved intervjuer, samt medietrening.

Konferanser:

PALS konferanse, 16. og 17. september 2010 med 760 personer påmeldt. Åpning ved Kunnskapsminister Kristin Halvorsen og hovedforedrag av Dean Fixsen, Universitet i North-Carolina, USA

Nasjonalt Fagkonferanse, 26.-27. oktober 2010 - Mangfoldige og fleksible tilbud med 602 påmeldte. De fleste deltakerne kom fra Norge, men det var også deltakere fra Sverige, Island og Danmark. Åpning av direktør for Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet Mari Trommald. Hovedforedrag bl.a. av Professor Kenneth A. Dodge, Duke University.

Det står mer om disse konferansene i vedlegg 2.

Atferdssenteret arrangerte 10 års samling for MST med 120 personer

Atferdssenteret var medarrangør for lansering av boken Sårbare unge Nye perspektiver og tilnæringer Edvard Befring, Ivar Frønes og Mari-Anne Sørli (red.) sammen med Gyldendal Akademisk i Gyldendalhuset tirsdag 11. mai.

Personale pr. 31.12.10

Pr 31.12.10 har senteret 38,7 faste stillinger. I 2010 er det utført 35 årsverk av fast ansatte. Atferdssenteret har 16 timelønnete som har utført 9 årsverk.. Stillingene fordeler seg slik:

Stillinger ved Atferdssenteret pr 31.12.10:

Stillingskategorier	Stillinger pr 31.12.10	Årsverk i 2010
Administrative stillinger	3 hele, 1 i 50 %	3,5
Forskningsdirektør	1	1
Assisterende forskningsdirektør	1	1
Forskere	4 hele, to i 20 %, en i 60 % og en i 50 %	6,5
Stipendiater	2 (2 avsluttet i løpet av året)	3,5
Fagdirektør	2	2
Assisterende fagdirektør	2	2
Spesialrådgivere avd. barn og ungdom, spesialkonsulent	8 hele og en i 20 %	8,2
Regionskoordinatorer,	6	6
Forskningsmedarbeidere/ logteam	5 hele en i 50 % og en i 20 %	5,7
Timebetalte forskningsmedarbeidere, Intervjuere, kodere etc.	9 timelønnete	4,6
SUM	51	44

I forskningsavdelingen er følgende ansatt 31.12.2010:

Terje Ogden (forskningsdirektør), Kristine Amlund Hagen (assisterende forskningsdirektør), Gunnar Bjørnebekk (forsker), Harald Janson (forsker 60 %), John Kjøbli (forsker), Ane Nærde (forsker), Mari-Anne Sørli (forsker), Henrik Zachrisson (forsker 50 %), Ivar Frønes (forsker 20 %), Per Holth (forsker 20 %). Ragnhild Bjørknes (stipendiat), Trine Staer (stipendiat), Kristin Nordahl (data ansvarlig observasjonsdata, leder logteam), Bjørn Arild Kristiansen (data ansvarlig), Christine Kristoffersen, (forskningskonsulent) Asgeir Olseth (forskningskonsulent, PALS), Marianne T. Martinsen (forskningsmedarbeider barnehagedelen i BONDS 20 %), Sivarajan RajaHI (datamedarbeider).

Det er dessuten tilknyttet både timebetalte intervjuere, kodere og andre medarbeidere på timebasis.

I Utviklingsavdeling barn er følgende ansatt pr.31.12.2010:

Elisabeth Askeland (fagdirektør), Anett Apeland (assisterende fagdirektør), Terje Christiansen, Anne Arnesen, Wilhelm Meek-Hansen, Anette Arnesen, og Roar Solholm (20 %) (spesialrådgivere). Regionkoordinator Jorid Bjøkås (vest), Elin Thue Berg (nord), Monica Flock og Ragnhild Pettersen (øst), Mona Duckert (sør) og Edgar Jørgensen (midt), og seniorkonsulent Ingrid Madslie. Avdelingen har dessuten faglig ansvar for syv PMTO-regionkonsulenter ansatt i Bufetats fem regioner.

I Utviklingsavdeling ungdom er følgende ansatt pr.31.12.2010:

Fagdirektør Bernadette Christensen, assisterende fagdirektør Nina Tollefsen, spesialrådgivere Kyrre Lønnum, Dagfinn Mørkrid Thøgersen (permisjon i 50 %), Knut Taraldsen og seniorkonsulent Ingrid Madslie. Avdelingen har i tillegg faglig ansvar for fem MST-konsulenter ansatt i Bufdir og faglig ansvar for alle MST-team, FFT-team og MTFC-team.

I administrasjonen er følgende ansatt pr.31.12.2010:

Daglig leder Helle Sandvik, konsulent Ane Kristine Kure (permisjon), Mette Langaard (vikar) sekretær Rukiye Tanatar og kommunikasjonsrådgiver Ellen Berg Svønnæs (50 %).

5. HMS

Rapport fra arbeidsmiljøutvalget i Unirand, som Atferdssenteret er en del av, kommer i særskilt rapport.

Fysisk og psykososialt miljø

Det ble gjennomført spørreundersøkelse vedrørende de fysiske og psykososiale forholdene ved Atferdssenteret i mai 2010. Svarene ble gått gjennom av verneombud og daglig leder. Spørreundersøkelsen viser at arbeidstakerne stort sett er fornøyd med miljøet på arbeidsplassen. Det var noe misnøye med inneklima, dette er rapportert videre til huseier, som har tatt tak i problemet.

Medarbeidersamtaler: Alle ansatte har i løpet av året hatt medarbeidersamtale med sin leder.

Konflikthåndtering: Ingen saker ble meldt/oppdaget i løpet av året.

Lokal beredskapsplan: Det har blitt utarbeidet lokal beredskapsplan for Atferdssenteret i sammenheng med at dette er utarbeidet for hele UNIRAND.

Fleksibel arbeidstid og et godt støtteapparat på jobben er virkemidler for å få ned sykefraværet. Atferdssenteret legger vekt på riktige kontormøbler og ergonomisk kontorutstyr.

Atferdssenteret hadde i 2010 et sykefravær på 2,17 %. I 2009 var det på 3,14 %. Det har ikke vært noen arbeidsulykker i 2010.

6. Finansiering

Atferdssenteret blir finansiert gjennom et felles oppdragsbrev fra Barne-, - ungdoms- og familiedirektoratet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet. Barne-, - ungdoms- og familiedirektoratet har fra 2009 fått i oppdrag å samordne oppdragsbrevet.

Atferdssenteret har dessuten finansiering til:

”Marginaliseringsprosesser og barnevern”, ved forsker professor dr. Ivar Frønes.

”Økningen i tilmeldte til barnevernet. En analyse av utviklingstrekk og forståelsesmåter.”
(doktorgradsprosjekt)

”Implementeringskonferanse USA. Støtte fra Norge” fra Barne-, ungdoms- og inkluderingsdepartementet.

”Barnehageprosjekt”, fra Kunnskapsdepartementet.

Det ble i 2010 holdt tre orienteringsmøter om senterets fremdrift for senterets bidragsytere. Disse var også invitert til den årlige fagkonferansen

Vedlegg 1. Publikasjoner

- Amlund-Hagen, K. & Christensen, B. (2010). Atferdsproblemer hos ungdom: Utvikling, risikofaktorer og behandling. I E. Befring, I. Frønes, & M-A Sørli (red.) *Sårbare unge. Nye perspektiver og tilnæringer*, s. 59-74. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Amlund-Hagen, K., Ogden, T., & Bjørnebekk, G. (in press). Treatment Outcomes and Mediators of Parent Management Training: A One-Year Follow-up of Children with Conduct Problems. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*.
- Amlund-Hagen, K. & Ogden, T. (Manuscript in preparation). Predicting Treatment Outcomes of Parent Management Training: Child, Family, and Therapy Factors.
- Arnesen, A., & Dageid, W. (2010). Resilience, social capital, and well-being: contextual and cultural considerations. Manuscript submitted for publication.
- Arnesen, A. og M.A. Sørli (2010): Forebyggende arbeid i skolen. I Befring, E., I. Frønes og M.-A. Sørli (red.), *Sårbare unge* (86-102), Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Arnesen, A. og W. Meek-Hansen (2010): PALS – håndbok – modul 1. Skoleomfattende forebyggende tiltaksnivå.
- Arnesen, A. og W. Meek-Hansen (2010): PALS – veilederhåndbok – modul 1. Skoleomfattende forebyggende tiltaksnivå.
- Arnesen, A., Nesje, K., & Dageid, W. (2010). Improving the response-ability of people living with HIV: individual and group factors. In Wenche Dageid, Yvonne Sliep, Olagoke Akintola & Fanny Duckert (Eds.), *Response-ability in the era of AIDS: Building social capital in community care and support*. Durban, South Africa: UKZN Press.
- Askeland, E, Apeland, A., Christiansen, T., & Solholm, R. (red) (2010).Håndbok PMTO. Oslo: Atferdssenteret, 5. utgave.
- Askeland, E. og Christiansen, T. (2010) ”Landsomfattende implementering av en evidensbasert metode: Fokus på kvalitetssikring” i *Sårbare unge. Nye perspektiver og utfordringer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Askeland, R.B. (2010) Föräldrars upplevda tillfredsställelse av PMTO - har den någon betydelse? Magistroppgave ved Luleå Tekniska Universitet Institution för Arbetsvetenskap Avdelningen för Teknisk psykologi.
- Befring, E, Frønes, I., Sørli, Mari-Anne (2010). *Sårbare unge. Nye perspektiver og utfordringer*. Gyldendal Akademisk 2010 (ISBN 9788205396937) 275 s.
- Befring, E., Frønes, I. & Sørli, M-A. (2010). *Forord. Sårbare unge – nye perspektiver*. I E., Befring, I., Frønes & M-A., Sørli (red.). *Sårbare unge. Nye perspektiver og utfordringer*, s. 13-14. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Befring, E., Frønes, I. & Sørli, M-A. (2010). *Etterord – et kompetansebasert barnevern*. I E., Befring, I., Frønes & M-A., Sørli (red.). *Sårbare unge. Nye perspektiver og utfordringer*, s. 260-266. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Berg, E. T. & Pettersen, R. Håndbok (2010) PMTO. PMTO-terapeutens arbeid i barnehage og skole. Oslo: Atferdssenteret, 1. utgave. (red.: Askeland, E, Apeland, A., Christiansen, T., & Solholm, R.).
- Bjorknes, R., Jakobsen, R., & Nærde A. (in press). Recruiting ethnic minority groups to evidence-based parent training. Who will come and how? *Children and Youth Services Review*.
- Bjorknes, R., & Manger, T. *Can Parent Training Alter Parent Practice and Reduce Conduct Problems in Ethnic Minority Children? A Randomized Controlled Trial*. Manuscript submitted for publication.

- Bjørknes, R., Kjøbli, J., Jakobsen, R., & Manger, T. *Parent Training for Ethnic Minority Mothers in Norway: Maternal Parental Practices as Mediators for Change in Child Conduct Problems*. Manuscript submitted for publication.
- Bjørnebekk, G. & Diseth, Å. (2010). Approach and avoidance temperaments and achievement goals among children, *Personality and Individual Differences*, 49, 938-943
- Frønes, I. Risiko og marginalisering Norske barns levekår i kunnskapssamfunnet. Gyldendal Akademisk 2010 (ISBN 978-82-05-40857-9) 139 s.
- Frønes, I. (2010). "Et kompetansebasert barnevern". I: Befring, E; Frønes, I & Sørlic, M-A (red.). *Sårbare unge*. Gyldendal Akademisk 2010 ISBN 9788205396937. s. 260-266.
- Frønes, I. (2010). "Kunnskapssamfunn, sosialisering og sårbarhet". I: *Sårbare unge - nye perspektiver og tilnærminger*. Gyldendal Akademisk 2010 s. 31-45.
- Frønes, I. "Barns levekår i kunnskapssamfunnet". *Barnebagefolk* 2010
- Frønes, I. "Status Zero Youth in the Welfare Society". *Child Indicators Research* 2010 ; Volum 3.(3) s. 313-326.
- Frønes, I. "Hvor mange fattige barn finnes det i Norge? Om kategorisering og operasjonisering, og dets betydning for politisk og sosiologisk forståelse". I: *Metodene våre. Eksempler fra samfunnsvitenskapelig forskning*. Universitetsforlaget 2010 ISBN 9788215014920.
- Frønes, I. "Livsløp, generasjoner og sosial endring". I: *Det norske samfunn* (red: Frønes, I og Kjølørød, L). Gyldendal Akademisk 2010 ISBN 9788205390867. s. 393-413.
- Gustafsson, J.-E., Allodi M. Westling, Alin Åkerman, B., Eriksson, C., Eriksson, L. Fischbein, S., Granlund, M., Gustafsson, P. Ljungdahl, S., Ogden, T., Persson, R.S. (2010). *School learning and mental health. A systematic review*. Report. Stockholm, The health committee, The royal Swedish academy of sciences.
- Halvari, A. M., Halvari, H., Bjørnebekk, G. & Deci, E. (2010). Motivation and Anxiety for Dental Treatment: Testing a Self-Determination Theory Model of Oral Self-Care Behavior and Dental Clinic Attendance, *Motivation and Emotion*.
- Halvari, A. M., Halvari, H., Bjørnebekk, G. & Deci, E. (In press). Motivation for Dental Home Care: Testing a Self-Determination Theory Model, *Journal of Applied Social Psychology*.
- Halvari, A. M., Halvari, H., Bjørnebekk, G. & Deci, E. (In press). Oral health and dental well-being: Testing a self-determination theory model, *Journal of Applied Social Psychology*.
- Halvari, A. M., Halvari, H., Bjørnebekk, G. & Deci, E. (Submitted). Self-Determined Motivational Predictors of Increases in Dental Behaviors and Improvement in Oral Health. *Health Psychology*.
- Holth, P., Torsheim, T., Sheidow, A.J., Ogden, T., & Henggeler, S. (in print). Intensive Quality Assurance of Therapist Adherence to Behavioral Interventions for Adolescent Substance Use Problems. *The Journal of Child and Adolescent Substance Abuse*.
- Kjøbli, J. (2010). Nødvendigheten av evidens når vi skal hjelpe barn med atferdsvansker. *Norges Barnevern*, 87, 102-108.
- Kjøbli, J., & Ogden, T. (submitted). A randomized effectiveness trial of Brief Parent Training in primary care settings. *Prevention Science*.
- Lekhal, R., Zachrisson, H.D, Wang, M.V., Schjølberg, S., von Soest, T. (2010). Does universally accessible child care protect children from late talking? Results from a Norwegian population-based prospective study. *Early Child Development and Care*.
- Mathiesen, K., & Janson, H. (2010). Temperamentsprofiler i barnealderen: Utvikling og sammenhenger med problematferd. I V. Moe, K. Slinning, & M. B. Hansen (Red.), *Håndbok i sped- og småbarns psykiske helse* (s. 248-268). Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Mogstad, M., & Ogden, T. (2010). Kunnskapsbaserte tiltak for å bedre kvaliteten. *Barnehagefolk*, 4, 81-82.
- Moser, T. og Martinsen, M.T. (2010). The outdoor environment in Norwegian kindergartens as pedagogical space for toddlers' play, learning and development. *European Early Childhood Education Research Journal* 18(4), 457-471.
- Nærde, A., Janson, H., & Ogden, T. *BONDS (The Behavior Outlook Norwegian Developmental Study): A New Prospective Longitudinal Study of Early Development of Social Competence and Behaviour Problems*. Submitted.
- Ogden, T. (2011). Sosial ferdighetsopplæring for barn og unge. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 48, 64-68.
- Ogden, T. (2010). *Familiebasert behandling av alvorlige atferdsproblemer blant barn og ungdom. Evaluering og implementering av evidensbaserte behandlingsprogrammer i Norge*. Avhandling til graden for doctor philosophiae (dr. philos). Universitetet i Bergen.
- Ogden, T. (2010). Hva påvirker elevens læring? *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 47, 643.
- Ogden, T. (2010). Kunnskapsdrevet praksis i arbeidet med atferdsproblemer blant barn og unge. I: Befring, E., Frønes, I, & Sørli, M-A. (red.). *Sårbare barn og unge*. Gyldendal Akademisk.
- Ogden, T., Kärki, F. U., & Teigen, K.S. (2010). Linking research, practice and policy in the welfare services and education in Norway. *Evidence and Policy*, 6, 161-177.
- Ogden, T., Sørli, M-A., Arnesen, A. & Meek Hansen, W. (submitted). *The PALS school-wide positive behavior support model in Norwegian primary schools – implementation and evaluation*. Invited book chapter.
- Skipstein, A., Janson, H., Stoolmiller, M., & Mathiesen, K. S. (2010). Trajectories of maternal symptoms of anxiety and depression: A 13-year longitudinal study of a population-based sample. *BMC Public Health*, 10, 589. Available online: <http://www.biomedcentral.com/1471-2458/10/589>. [doi:10.1186/1471-2458-10-589].
- Solholm, R. Kjøbli, J. og Christiansen, T. (in review) Early Initiatives for Children at Risk - Development of a Program for preventing and treating Behavior Problems in primary Services *Prevention Science Journal* .
- Sørli, M-A. (2010). *Situasjonsrapport for X skole. Tilbakemelding fra forskningsprosjektet* .
- Sørli, M-A., Ogden, T., Solholm, R., & Olseth, A.R. (2010). Implementering - om hvordan få tiltak til å virke En oversiktsartikkel. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 47, 315-321.
- Sørli, M-A. & Torsheim, T. (resubmitted). *A multilevel analysis of the relationship between teacher collective efficacy and problem behaviour in school*. Resubmitted 17.12.10 to School Effectiveness and School Improvement.
- Zachrisson, H.D. & Skårderud, F. (2010) Eating disorders and feelings of insecurity. Review of attachment and eating disorders. *Eur Eating Disor Rev*, 18: 97-106.
- Zachrisson, H.D., Lekhal, R., & Schjølberg (2010). Barnehage og psykisk helse hos sped- og småbarn. I: K. Slinning, V. Moe,, & M.B. Hansen. *Norsk håndbok i sped- og småbarns psykiske helse*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Zachrisson, H.D. (2010). Tilknytning og psykisk helse hos sped- og småbarn. I: K. Slinning, V. Moe,, & M.B. Hansen. *Norsk håndbok i sped- og småbarns psykiske helse*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Vedlegg 2. Konferanser, undervisning og konferansebidrag

2.1 Atferdssenterets konferanser

Nasjonalt fagkonferanse "Mangfoldige og fleksible tilbud" 26. og 27. oktober 2010

Konferansen var besøkt av 602 deltakere fra hele Norge, samt noen fra Island, Sverige og Danmark.

Hovedforedrag

Dodge, Kenneth A. Professor of Public Policy, Professor of Psychology and Neuroscience, Director: Framing Public Policy and Prevention of Chronic Violence in Youth.

Sundell, Knut. Enheten for evidensbasert praksis. Sosialstyrelsen. Rätt metod på rätt sätt/From news to everyday use. Resultat från implementering av Multidimensional Treatment Foster Care.

Bjørnebekk, Ragnhild. forsker Politihøgskolen. Gjeng- og voldsproblematikk.

Parallelle symposier/seminarer av ansatte v. Atferdssenteret

Amlund Hagen, Kristine. Atferdssenteret: PMTO - hva bidrar til behandlingsutbytte?

Arnesen, Anne og Meek-Hansen, Wilhelm, Atferdssenteret: I-PALS - En integrert skoleomfattende tiltaksmodell for å fremme elevenes skolefaglige og sosiale ferdigheter.

Askeland, Elisabeth. Atferdssenteret. Psykolog Aartun, Kjersti Reisæter og Psykolog Tisløv, Ingvild Stjernen: Fra kaos til samarbeid. Foreldres opplevelse av PMTO - resultater fra en norsk kvalitativ studie.

Bjørknes, Ragnhild. Flock, Monica og Pettersen, Ragnhild. Atferdssenteret: Minoritetsmødre på PMTO-kurs. Rekruttering, opplegg og nytte.

Bjørnebekk, Gunnar. Atferdssenteret: Aggresjon hos ungdom med alvorlige atferdsproblemer.

Frønes, Ivar. Atferdssenteret: Barnefattigdom og problematferd i Norge.

Kjøbli, John. Christiansen, Terje og Solholm, Roar. Atferdssenteret: Tidlig innsats for barn i risiko – implementering, drift og resultater fra kommunene.

Olseth Asgeir R. og Kristiansen, Bjørn Arild. Atferdssenteret: Datainnsamling i skoler.

Sørli, Mari-Anne Atferdssenteret: Forebygging av atferdsproblemer i skolen. Når kan vi si at et tiltak virker? Kunnskaps- og forskningsmessige kvalitetskrav. Eksempler på designmessige utfordringer, løsninger og resultater fra effektstudien "Positiv atferdstøtte i skolen".

Thøgersen, Dagfinn Mørkrid, Atferdssenteret: Hva er Functional Family Therapy (FFT)?

PALS-konferansen 16. - 17. september 2010

Konferansen var besøkt av ca 760 personer fra hele Norge samt Sverige og Danmark.

Kunnskapsminister Halvorsen åpnet konferansen.

Hovedforedrag

- Fixsen, Dean. Universitet i North-Carolina, USA Implementing PBIS: Organization and System Change.
- Arnesen, Anne og Meek-Hansen, Wilhelm. Atferdssenteret: I-PALS - skolefaglig og sosial mestring, to sider av samme sak!
- Sandvik, Arild. rektor Harestua skole og Oustorp, Thorfinn. rektor Mysen skole: Integrering av PALS og "Respons til intervensjon" (RtI) i en helhetlig modell for å forebygge problemutvikling og fremme elevenes sosiale og skolefaglige kompetanse. Hva skal til for å sikre god implementering av PALS på kommunalt nivå?
- Raundalen, Magne. Senter for krisepsykologi i Bergen: Læring i motbakke: Barn i krise og barn som lever under harde vilkår. Kan vi skjerme dem mot skolens motvind og klabbefore?

Parallele symposier/seminarer av ansatte v. Atferdssenteret

- Arnesen, Anne og Meek-Hansen, Wilhelm. Atferdssenteret: RtI – respons til intervensjon. Organisering av skoleomfattende innsats for å fremme elevenes skolefaglige og sosiale ferdigheter Harestua, Grua, Veien og Berger skoler.
- Meek-Hansen, Wilhelm og Madslie, Ingrid. Atferdssenteret: Implementeringskvalitet: Bruk av måleinstrumenter for vurdering av implementeringsgrad .
- Arnesen, Anne. Atferdssenteret: Atferdsstøtteprogrammet "Sjekk inn - sjekk ut" (SISU) og behandling av SWIS-SISU data .
- Kjøbli, John. Atferdssenteret: Nødvendigheten av evidens når vi skal hjelpe barn med atferdsvansker .

2.2. Konferansebidrag og undervisning

- Apeland, A.: Januar 2010: "Klinisk arbeid med sosiale ferdigheter". Undervisning på Psykologisk Institutt, UiO, profesjonsstudiet som del av Terje Ogdens undervisning om "Sosial kompetanse".
- Apeland, A.: September 2010: "PMTO-arbeid med barns sosiale ferdigheter". 1 dags undervisning ved regionsamling for PMTO-terapeuter i Midt og Nord.
- Apeland, A.: November 2010: "ADHD og atferdsforstyrrelser" Halv dags undervisning ved Høgskolen i Oslo, Masterstudiet i familierapi.
- Apeland, A.: November 2010: "Parent Management Training - Oregon (PMTO) teoretisk grunnlag, resultater fra effektstudien, FIMP som kvalitetssikringsinstrument, samt videodemonstrasjon av klinisk PMTO-arbeid". Undervisning for profesjonsstudiet i psykologi. 9. semester. Psykologisk Institutt. UiO.
- Apeland, A. og Ogden, T. januar 2010: "Sosial ferdighetstrening", Psykologisk institutt, UiO. for Norsk psykologforening.
- Arnesen, A: mai 2010. Positiv Opplæring. "Vold i skolen."
- Arnesen, A: Oktober 2010 Forebygging og håndtering av problematferd i barnehage og skole. Nydalen BUP.
- Arnesen, A: Oktober 2010. Forebygging og håndtering av problematferd i barnehage og skole. Utdanningsforbundet Østfold.
- Arnesen, A. og Meek-Hansen, W.: Oktober. Forebygging og mestring av atferdsvansker i skolen. Lærerutdanningen Høgskolen i Oslo.

- Askeland, E. april 2010: "Parent Management Training - Oregon (PMTO) teoretisk grunnlag, resultater fra effektstudien, FIMP som kvalitetssikringsinstrument, samt videodemonstrasjon av klinisk PMTO - arbeid". Undervisning for profesjonsstudiet i psykologi, 9. semester. Psykologisk Institutt, UiO.
- Askeland, E. september 2010: "Tilstandsbilder og kartlegging ved alvorlige atferdsvansker". Undervisning for profesjonsstudiet ved psykologisk institutt, UiO.
- Askeland, E. oktober 2010: "Innføring i atferdsvansker og behandlingsmetoden PMTO". Heldagsundervisning Høgskolen i Akershus ved Bachelorprogrammet i læringspsykologi.
- Bjørknes R. (2010). *PMTO-kurs for etniske minoritetsmødre – effekter på mødre og barn*. Seminar. Forskningskonferanse innen psykisk helse, Hafjell, 8. februar.
- Bjørknes, R. (2010). *Behandlingseffekt av Parent Management Training PMTO for etniske minoritetsmødre*. Seminar. Bergen Cognition and Learning Group ved Universitetet i Bergen, 30. januar.
- Bjørknes R., & Flock M. (2010). "*Mater et magistra*": *Kurs i PMTO for somaliske og pakistanske mødre*. Seminar. Fagseminar for Enheten for barn og unge i Bydel Grorud. Oslo, 7. april .
- Bjørknes R., Pettersen R., & Flock M. (2010). "*Mater et magistra*": *Kurs i PMTO for somaliske og pakistanske mødre*. Seminar. Fagseminar for Enheten for barn og unge i Bydel Søndre Nordstrand. Oslo, 28. April.
- Bjørnebekk, Gunnar .:12th ICM 2010 Summer School in Motivation & Emotion, August 30th to 1st September 2010, Porto, Portugal.
- Bjørnebekk, Gunnar & Gjesme, Torgrim. Self-efficacy, temporal distance, motivation-related factors, and performance. 12th International Conference on Motivation, Porto, Portugal, September 4th, 2010.
- Brandmo, Christian & Bjørnebekk, Gunnar. The Dynamic interplay between students' achievement goals, self-efficacy, and academic performance: a longitudinal study. 12th International Conference on Motivation, Porto, Portugal, september 3th, 2010.
- Christensen, B. Undervisning på 9. semester på profesjonsstudiet i psykologi, Universitetet i Oslo: Introduksjon til MST (Del av emnet Psyc5301). Våren og høsten 2010.
- Christensen, B. Ogden, T. Lønnum, K. og Mørkrid, D: Behandling av ungdom med alvorlige atferdsproblemer. Symposie på den 7. norske psykologikongressen, Oslo, 30. – 31. august 2010.
- Christensen, B. og Lønnum, K.: Psych 4401: Forberedelse til førstelinjepraksis. Kurs og erfaringsseminarer på profesjonsstudiet i psykologi, UiO. Høsten 2010.
- Christensen, B. og Mørkrid, D: Kurs i forbindelse med 2 årig videreutdanningsprogram i klinisk barne- og ungdomspsykologi, Institutt for Aktiv Psykoterapi: Ungdom – kontekst – system: Økologisk og systemisk forståelse og intervensjoner i arbeid med ungdom og familier som har alvorlige atferdsproblemer. Oslo, 23-24 september 2010.
- Christiansen, T. mars 2010: "Implementering – modeller og implikasjoner", Heldagsundervisning, masterstudiet i implementering ved Høgskolen i Oslo.
- Christiansen, T. oktober 2010: "Evidensbaserte familieprogrammer i 2020". Socialministeriets inspirasjonskonferanse, København, Danmark.
- Christiansen, T. October 2010: "Conduct problems and the coercion process" Nordisk utveksling, BLD – Litauen. Oslo.
- Christiansen, T. og Kjøbli, J. mai 2010: "Tidlig innsats for barn i risiko Programmet – forskningen og utfordringene". Servicestyrelsens evidenskonferanse, Middelfart, Danmark.
- Frønes, I.: *Sårbare unge, kunnskapssamfunnets oppvekst og utfordringer for barnevernet*. Den årlige fagdagen i regi av Barne- og familieetaten, Helse- og velferdsetaten og Bydelsbarnevernet

- Frønes, I.: *Kunnskaps-samfunnets oppvekst, og utfordringer for skole og samfunn*
Utdanningsdirektoratet. Fellessamling for nye kommuner
- Frønes, I.: *Barnehagen- kunnskaps-samfunnets grunnmur*. Utdanningsforbundet, styrerkonferansen 2010.
- Frønes, I.: *Kunnskaps-samfunn og oppvekst; velstand og sosial eksklusjon*. Avslutningsarrangementet for fattigdomsåret. FAFO.
- Frønes, I.: *Kunnskaps-samfunnets oppvekst: utfordringer for barnevern, skole og samfunn*. Internseminar for ansatte i Barne- Ungdoms- og Familiedirektoratet.
- Frønes, I.: *Kunnskaps-samfunnets oppvekst og politiske utfordringer*. Kontaktmøte mellom Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og bykommunene som inngår i tilskuddsordningen Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn
- Frønes, I.: *Kunnskaps-samfunnets oppvekst og utfordringer for politikk, skole og barnevern*. BLD, Barne- og ungdomsavdelingens avdelingsseminar
- Frønes, I.: *Samfunnsoppdrag og skoleutvikling sett i lys av samfunnsmessige utviklingstrekk som har betydning for skolen – og de utfordringer dette innebærer for skoleledelse*. Medlemsmøte og årsmøte NSLF Rogaland 22. og 23. april 2010 på Sola Strandhotell
- Frønes, I.: *Kunnskaps-samfunnets oppvekst og utdanningskrav; utfordringer for skole og samfunn*. Buskerud fylkeskommune.
- Frønes, I.: *Barnehagen – kunnskaps-samfunnets grunnmur*. Kunnskapsdepartementet konferanse om fremtidens førskolelærerutdanning
- Frønes, I.: *Barn og unge i kunnskaps-samfunnet. En analyse av oppvekst, livsløp og levekår*. Folkehelsekonferansen i Klepp. 10 årsjubileum
- Frønes, I.: *Kunnskaps-samfunnets oppvekst og utfordringer for utdannings-systemene*. Samling for rådgivere fra ungdomstrinnet og videregående skole og PPT, Hedmark
- Frønes, I.: *Oppvekst i kunnskaps-samfunnet- og utfordringer for skole og samfunn*. Landskurset for rådgiverforum 2010
- Frønes, I.: *Det starter i barnehagen- hvordan forebygge utenforskap og ”drop out.”* Oppvekstseminar Bydel Grünerløkka. Oslo
- Frønes, I.: *Sosialisering, livsløp og translative vitenskap*. Masterfordypning Psykososiale Vansker ISP/UIO
- Janson, H Undervisning i regi av Universitetsforlaget, testbatteriet NUBU 4-16 (6 heldagskurs)
- Janson, H., & Nærde, A. (2010, March). *Parent personality and infant temperament*. Paper presented at the meeting of the Society for Personality Assessment, San Jose, CA.
- Kjøbli, J. september 2010. Forebygging av atferdsvansker og rusmisbruk: Nødvendigheten av evidens når man skal hjelpe. 10. konferanse for KoRus-Nord ”Te ka slags nøtte?” i Narvik.
- Lønnum, Kyrre: Behandlingsfosterhjem: Multidimensional Treatment Foster Care. Presentasjon på fosterhjems-konferansen ”Krafttak i vest”, Bergen, 2. - 3. juni 2010.
- Martinsen, M. T., Moser, T. Barnehagens rom og barna hverdag – en undersøkelse om organiseringen av barn, rom og tid. FoU-konferansen om praksisrettet lærerutdanning, Trondheim 10. - 11.5.2010
- Martinsen, Marianne og Moser, Thomas: Barnehageundersøkelsen - Barnehagens rom og barnas hverdag. Fagdag for barnehageansatte tilknyttet forskningsprosjektet Barns sosiale utvikling, Drammen, 7.juni 2010
- Nordahl, Kristin: 09. februar 2010. Father-Child Interaction at 12 Months – Observed behaviors related to children’s early development of social competence and externalizing

- problem behavior. 23th Norwegian Research Council Conference on Mental Health 2010.
- Nordahl, Kristin: 28. oktober 2010. Father-Child Interaction at 12 Months: Behavior characteristics and background factors related to early child social development. Research fellow seminar, University of Bergen.
- Nordahl, K. Kristiansen, B. A. og Olseth, A. R. 17. mars 2010. Forskningsavdelingens logistikkenhet. RBUP Øst og Sør, Oslo.
- Nærde, A.: Presentasjon av Barns sosiale utvikling på seminaret "Barns språklige følelsesmessige og sosiale utvikling", Kunnskapsdepartementet, juni
- Ogden, T.: Att förstå skolans mål och möjligheter. "Du gör skillnad" , Malmö, Palladium, 7. januar 2010
- Ogden, T.: Bidrar undervisnings- og læringsledelse til elevenes kompetanseutvikling? Faglig pedagogisk dag, Universitetet i Oslo, 8. januar 2010
- Ogden, T.: Betydningen av læringsledelse og sosial kompetanse for elevenes skoleresultater. "Sammen for et bedre læringsmiljø i skolen" Harstad kommune.
- Ogden, T.: Hvordan forebygge og redusere atferdsproblemer blant barn og unge? Forskning og praksis. Seminar 12. februar, Statens park, Tønsberg, "Voksne for barn – Vestfold/Buskerud
- Ogden, T.: Atferdsvansker i et individ og systemperspektiv. Fagdag for PPT- Oslo, Oslo kommune, Utdanningsetaten Strømsveien 8. Mars 2010
- Ogden, T.: Hva menes med tidlig innsats? Hvorfor er det viktig og blir det noen gang for sent? "Tidlig innsats – felles ansvar" Hafjell – Øyer FO, KS og UF – Hedmark og Oppland
- Ogden, T.: Ny forskning og erfaring fra ulike metoder i arbeidet med alvorlige atferdsproblemer blant barn og unge. - hvordan lykkes bedre med inkludering av elever med atferdsproblemer?- hvordan utvikle et positivt miljø som gir økt læringsutbytte og positiv atferd? Fagdag for PPT- Møre og Romsdal Ulsteinvik, 14. april 2010
- Ogden, T.: Behavior problems and family intervention. Symposium on Health and Education. "The importance of family and school environment". April 25th, 2010, The Swedish Society of Medicine, Stockholm.
- Ogden, T.: Økologisk perspektiv på barndom: Utvikling og problemutvikling. Norsk Psykologforening Fordypningsprogram i klinisk barne- og ungdomspsykologi Thon hotell, Vika atrium, 27. april 2010
- Ogden, T.: Familierettede tiltak og intervensjonsforskning. BUF direktoratet, seminar for M. Sebønæs, Det norske teateret, 10. mai 2010.
- Ogden, T.: Kunnskap, forskning og praksis. Seminar i forbindelse med Haktor Hellands 70 års dag, Gyldendalhuset, 11. mai 2010
- Ogden, T.: Sosial kompetanse og sosial læring hos barn og unge. "Sosial kompetanse – psykisk lidelse", Oslo Universitetssykehus, Seksjon for barn og ungdom, Vika Atrium, Oslo, 1. juni 2010
- Ogden, T.: Utviklingspsykopatologi og barns sosiale og atferdsmessige utvikling. Graduate school in clinical and individual psychology Universitetet i Bergen, 3-4.juni 2010.
- Ogden, T.: Sosial nettverksteori og arbeid med barn og familier. Høgskolen i Oslo, Masterstudium i rehabilitering, 9. juni 2010.
- Ogden, T.: Framtidens rusbehandling i lys av erfaringsbasert og empirisk kunnskap, politiske føringer og trender. Origo senteret 19. juni 2010

- Ogden, T.: Behandling av ungdom med alvorlige atferdsproblemer i et forskningsperspektiv. Den 7. norske psykologikongressen 2010 Oslo Kongressenter, "Mot normalt - normalitet og avvik i psykologi"
- Ogden, T.: Workshop on Multisystemic Therapy. The 2nd International Congress of the European Association for Forensic Child and Adolescent Psychiatry, Psychology and other involved Professions. September 10. 2010, Basel, Switzerland.
- Ogden, T.: Keynote: Multisystemic treatment of violent and antisocial behaviour in adolescents. The 2nd International Congress of the European Association for Forensic Child and Adolescent Psychiatry, Psychology and other involved Professions. September 10. 2010, Congress Center Basel, Switzerland.
- Ogden, T.: Large Scale Implementation and Evaluation of the School-wide Positive Behaviour Support Model (PALS) in Norwegian Primary Schools. SEBDA International Conference: "Transforming Troubled Lives" Keble College, Oxford, September 15.- 17 2010.
- Ogden, T.: Sosial kompetanse som mestrings- og utviklingsfelt. Dronning Mauds Minne, Høgskole for førskolelærerutdanning, Trondheim, 29. oktober, 2010.
- Ogden, T.: Utvikling av evidensbaserte behandlingsprogrammer – teori, forskning praksis. Prosjekt Dobbelkompetanse i psykologi, 7. nettverkskonferanse, Solstrand, 11. nov. 2010.
- Ogden, T.: "Barnevernet og familien - hva sier forskningen?" Barne-, familie- og likestillings-departementets samling for fylkesmennene SAS hotellet, Bodø 17. november 2010.
- Ogden, T.: Sosial kompetanse og sosial læring hos barn og unge. Hvordan påvirker barnehagens, skolens miljø og personalets kompetanse barns atferd og læringsutbytte? Seminar for skoleledere og barnehagestyrere i Bærum kommune, Sandvika kino, 2. desember 2010.
- Ogden, T.: Kritisk analyse av marginaliseringsprosesser – hvordan påvirker spesialundervisningen marginaliseringen? 75 års jubileumsseminar for tidsskriftet Spesialpedagogikk, Lærernes Hus, 10. desember 2010.
- Solholm, R: Undervisning på profesjonsstudiet i psykologi ved Universitetet i Bergen
- Sørli, M-A.: *Mot et kunnskapsbasert barnevern - til barnas beste.* Foredrag boklanseringskonferanse, Oslo, Gyldendalhuset, 11.5.2010.
- Sørli, M-A.: *Teacher collective efficacy may deter problem behaviour in school.* Foredrag SEBDA International Conference. England, Oxford, 15-17.09, 2010.
- Sørli, M-A.: *Doing SWPBS in Norway. Implementation and outcomes of the PALS model.* Hovedforedrag, The Dutch SWPBS National Conference, Nederland, Arnhem 11-13. 11, 2010.
- Sørli, M-A.: *Implementation quality. How to make interventions work and explain why.* Workshop for forskere, The Dutch SWPBS National Conference, Nederland, Arnhem 11-13. 11, 2010.
- Taraldsen, Knut: Kurs for intervjuere i MST. Atferdsenteret, 19. januar 2010.
- Taraldsen, Knut: Dataregistrering og – rapportering i Multisystemisk terapi (MST). Presentasjon for Bufdirs prosjektgruppe for BiRK (Nytt fag- og rapporteringssystem for det statlige barnevernet). Oslo, 24. mars 2010.
- Taraldsen, Knut og Holth, Per: Systemisk og læringsbasert rusbehandling for ungdom. Hovedpresentasjon ved NBUPs Landskonferanse for barn og unges psykiske helse 2010: Barn og unges psykiske helse - Ny kunnskap om behandling av tidlige utviklingsvansker, angst og rusproblemer. Gardermoen, 10. juni 2010.
- Tollefsen, Nina: Undervisning ved Masterutdanningen i Læring i komplekse systemer ved HiAk. "Evidensbasert praksis - hva innebærer det? Eksemplifisert ved MST".

- Nasjonalt implementeringsteam (NIT), alle sentralt plasserte og regionskoordinatorene
- Diverse presentasjoner og erfaringsutvekslinger i tilknytning til PMTO, PALS og Forebyggingsprogrammet TIBIR rettet mot kommuner, samt informasjon til skoler, fylkesmenn, helseforetak, departementer og direktorater.
- Utviklingsavdeling ungdom har i 2010 avholdt tre fem-dagers opplæringsuker for ansatte i MST-team i Norge, Sverige og Danmark, ansatte i fagteam og ansatte i norske og svenske MultifunC institusjoner og 2 fem-dagers opplæringsuker på engelsk for europeiske MST team.
- Utviklingsavdeling ungdom har i tillegg til de fire obligatoriske vedlikeholdsseminarene, arrangert to samlinger à to dager for alle MST-veilederne.
- Utviklingsavdeling ungdom har i samarbeid med FFTs utviklere avholdt to 3-dagers grunnopplæring, 2 to-dagers veilederopplæring og 2 to-dagers vedlikeholdsopplæring.

Vedlegg 3. Veiledning

- Amlund-Hagen, K. 2010- : Rådgiver til SSB's FRISAM søknad (NFR) "Education, Family, Child Services and Crime: A Longitudinal Analysis of Norwegian Register Data".
Avventer svar på søknad.
- Apleand, Anett : Gruppeveiledning av psykologer i 2 årig videreutdanningsprogram i klinisk barne- og ungdomspsykologi, Institutt for Aktiv Psykoterapi.
- Arnesen, Anne: Masteroppgave i spesialpedagogikk (to studenter), Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo
- Bjørnebekk, Gunnar: Fire masterstudenter Pedagogisk forskningsinstitutt – Alle empiriske oppgaver: Aggresjon hos innvandrere elever, Lært hjelpeløshet og motivasjon, og intervensjoner som virker for barn med ADHD og atferdsproblemer
- Bjørnebekk, Gunnar: En doktorgradsstudent (sammen med Edward L. Deci, University of Rochester) – Anne M. Halvari
- Christensen, Bernadette: Gruppeveiledning av psykologer i 2 årig videreutdanningsprogram i klinisk barne- og ungdomspsykologi, Institutt for Aktiv Psykoterapi.
- Christensen, Bernadette: Gruppeveiledning av psykologer i 2 årig videreutdanningsprogram i klinisk voksenpsykologi, Institutt for Aktiv Psykoterapi
- Janson, H.: Doktorgradsstipendiat Anni Skipstein, Nasjonalt folkehelseinstitutt og Psykologisk institutt, UiO (Delt hovedveilederskap.)
- Janson, H.: Doktorgradsstipendiat Anne Kjeldsen, Nasjonalt folkehelseinstitutt og Psykologisk institutt, UiO (Delt hovedveilederskap.)
- Janson, H.: Doktorgradsstipendiat Kristin B. Nordahl, Atferdssenteret og Det psykologiske fakultet, UiB (Hovedveilederskap.)
- Kjøbli, J. : Mastergradsstudent Mats Johansen, PFI, UiO.
- Nærde, A.: Ragnhild Bjørknes, doktorgradsstipendiat, UiB, Atferdssenteret.
- Zachrisson, H.D. : 1 Masteroppgave på BONDS data

Vedlegg 4. Komitéarbeid, faglige verv, sensorvirksomhet, medieomtaler.

Komitéarbeid, faglige verv:

- Askeland, Elisabeth: Deltager i SFI Campbells rådgivende utvalg fra 2009-2012
- Askeland, Elisabeth: Deltager i EKUP, Enheten for Kognitiv Utviklingspsykologi v/UiO
- Askeland, E. og Solholm, R.: Skriftlig innspill til "Veileder for diagnostisering og behandling av AD/HD".
- Amlund-Hagen, K. 1999 - : American Psychological Association, APA: International Affiliate
- Amlund-Hagen, K. 2009 - 2012: Sitter som medlem i Barne-, ungdom-, og familiedirektoratets forskningsfaglige råd.
- Amlund-Hagen, K. 1999 - : Society for Research in Child Development, APA: Member
- Bjørnebekk, Gunnar: Tillitsvalgt Forskerforbundet
- Christensen, Bernadette: Medlem i forskningspolitisk utvalg i Norsk Psykologforening
- Christensen, Bernadette: Medlem av referansegruppe for samarbeidet mellom Sverige og Norge i forbindelse med implementering og forskning på MultifunC
- Christensen, Bernadette: Medlem av styringsgruppen for barne- og ungdomspsykologi, Institutt for Aktiv Psykoterapi
- Christensen, Bernadette: Medlem av styringsgruppen for voksen psykologi, Institutt for Aktiv Psykoterapi
- Christiansen, T. og Solholm, R.: Utarbeidelse av dokumentasjon til databasen UNGSINN; Behandlingsmodellen PMTO og rådgiver og gruppeintervensjonen av TIBIR.
- Kjøbli, J. Forfatter i Ungsinn, Universitetet i Tromsø.
- Kjøbli, J. Medlem av eksternt gruppe for Folkehelseinstituttets rapport: "Forebyggende helsearbeid og folkehelsestrategier på området psykisk helse. Kunnskapsgrunnlag og nasjonale anbefalinger".
- Nærde, A.: Medlem av referansegruppe til prosjektet Språkvansker hos barn, Folkehelseinstituttet
- Ogden, T: Medlem av Brenna utvalget: NOU 2010: 8. Med forskertrang og lekelyst. Systematisk pedagogisk tilbud til alle førskolebarn. Kunnskapsdepartementet 1. oktober 2010.
- Sørli, M-A.: Leder sm. m. Mette Ystgaard, RBUP sør-øst av Forum for intervensjonsforskning i skole og barnehage.
- Sørli, M-A.: Tillitsmann vara, Forskerforbundet.
- Sørli, M-A.: Medlem i Utanningsdirektoratets Forskernettverksgruppe.
- Sørli, M-A.: Medlem i European Network for Social Competence (ENSEC).
- Taraldsen, Knut: Referansegruppe for BiRK (Nytt fag- og rapporteringssystem for det statlige barnevernet) 2009-10. Representant for Atferdssenteret.

Referee oppdrag

- Askeland, Elisabeth: Referee: Tidsskrift for Norsk psykologforening
- Bjørnebekk, Gunnar: 1 artikkel i Nordic Journal of Digital Literacy
- Bjørnebekk, Gunnar: 3 artikler i Scandinavian Journal of Educational Research
- Bjørnebekk, Gunnar: 12th International Conference on Motivation, Early 2010
- Bjørnebekk, Gunnar: Summer school on motivation, Porto 2010

Bjørnebekk, Gunnar: 2 artikler i Social Behavior and Personality
Bjørnebekk, Gunnar: 2 artikler i Motivation and Emotion
Bjørnebekk, Gunnar: 1 artikkel i European Journal of Developmental Psychology
Kjøbli, J. Tidsskrift for Norsk Psykologforening
Nærde, A.: Society for Research in Child Development (SRCD)
Ogden, T.: Addiction
Ogden, T.: Emotional and Behavioural Difficulties
Ogden, T.: Evidence and Policy
Ogden, T.: Journal of Adolescence
Ogden, T.: Journal of Clinical and Consulting Psychology
Ogden, T.: Journal of Clinical Child and Adolescent psychology
Ogden, T.: Scandinavian Journal of Educational research
Ogden, T.: Scandinavian Journal of Psychology
Zachrisson, H.D. : Acta Psychiatrica Scandinavica = 1 review
Zachrisson, H.D. : European Journal of Developmental Psychology=2 reviews
Zachrisson, H.D. : Tidsskrift for Norsk Psykologforening = 2 reviews
Zachrisson, H.D. : European Eating Disorders Review= 1 review
Zachrisson, H.D. : Irish Journal of Psychological Medicine= 1 review

Sensorvirksomhet

Amlund-Hagen, K. Desember 3. 2010, Tromsø: 2. opponent på doktorgradsdisputas;
Charlotte Reedzt: Mental health promotion in young children: Parents as a key to the identification and reduction of risk for development of disruptive behavior problems.
Arnesen, Anne: Sensor ved Utdanningsvitenskapelig fakultet, Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo
Bjørnebekk, Gunnar: Tre masteroppgaver PFI, en opprykkskomité Høgskolen i Buskerud
Janson, H.2. opponent på Ph.D.-grad i psykologi, Psykologisk institutt, UiO, november 2010
Kjøbli, J. Sensor, masteroppgave, Psykologisk institutt, UiO.
Kjøbli, J. Sensor, bacheloroppgaver, Psykologisk institutt, UiO.
Lønnum, Kyrre: Sensor på hovedoppgave levert ved Psykologisk Institutt, UiO.
Nærde, A.: Sensor hovedoppgave Universitetet i Tromsø.
Ogden, T.: Opponent: Martin Forster “When cheap is good. Cost-effective parent and teacher interventions for children with externalizing behavior problems” – Uppsala Universitet.
Sørli, M-A.: Sensor, masteroppgave, Utdanningsvitenskapelig fakultet, Universitetet i Oslo, 20.12.10.

Medieomtaler

Nærde, A.: Intervju med Helse Puls på NRK, november